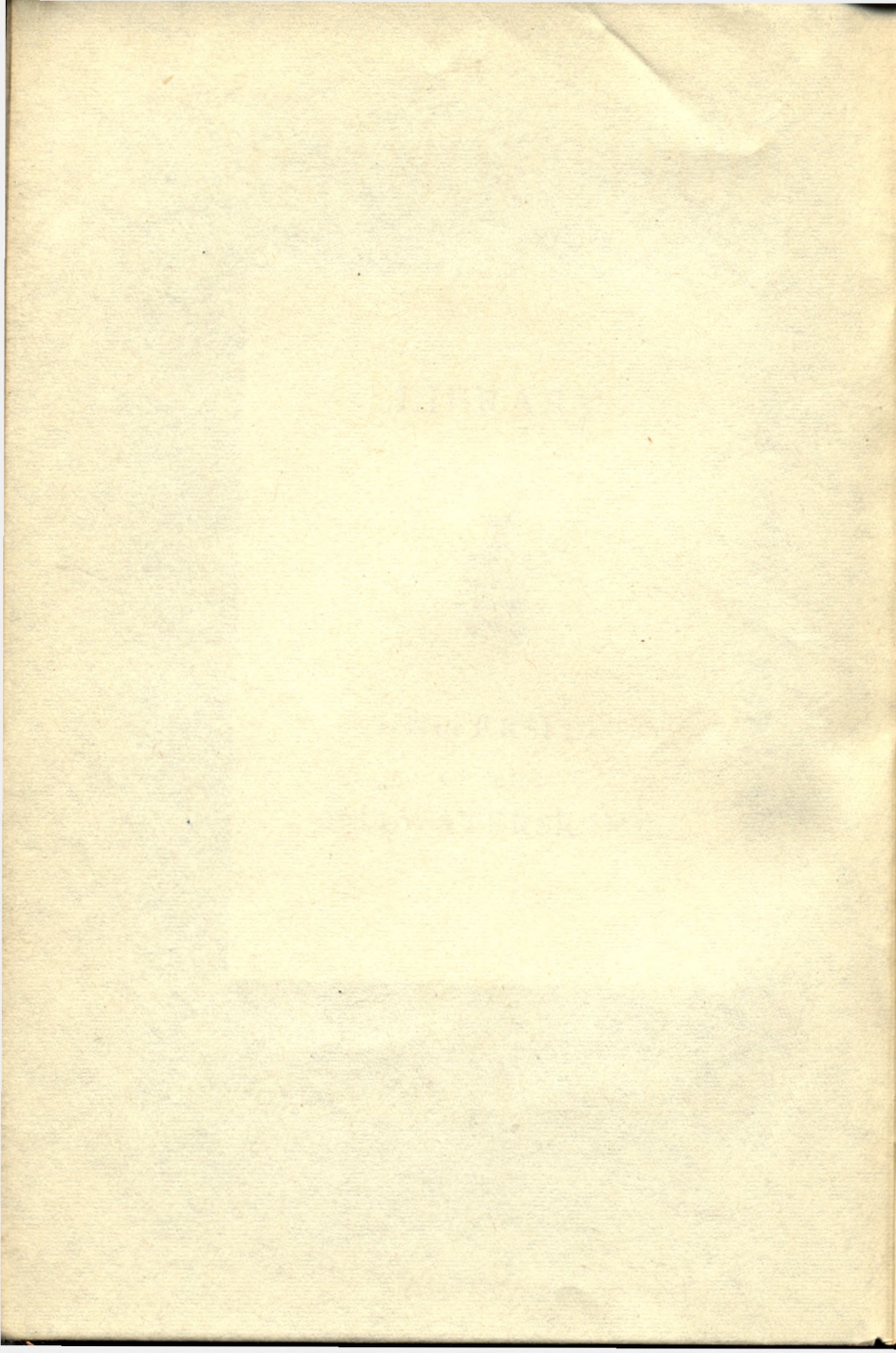

**DINTŠHONTŠHO
TSA
LORATÔ**

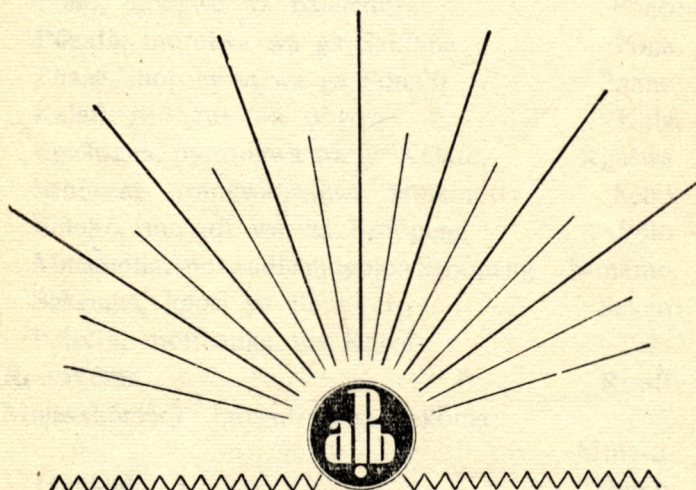
**KÉ
L. D. Raditladi**

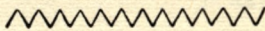
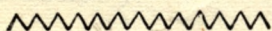

DINTŠHONTŠHO
TSA
LORATÔ

Ké
L. D. RADITLADI

The Bantu's Publishing Home

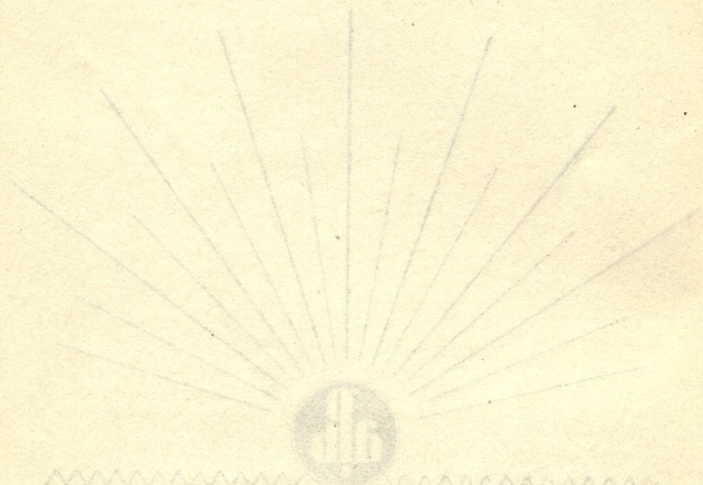

ВІСНИК

№ 12

ГОДА

Л. Д. РАДИЦЬКА

Л. Д. РАДИЦЬКА

Л. Д. РАДИЦЬКА

Bantu Studies Dept.

G. 892/58

Mathaka a Mmuisanyô

Maina le maêmô a bônê

Khutšhwafatšô ya
maina a bônê.

Sakôma, ngwana wa bafaladi	Sakô.
Rrêkgosi, tsala ya ga Sakôma	Rrêkgo.
Mmadiphefô, morongwa wa ga Sakôma	Mmadi.
Peloyame, kgaitsadia Sakôma	Pelo.
Pônô, mongwe wa balalediwa	Pônô:
Pônâlô, moratwa wa ga Sakôma	Pôna.
Phane, morongwa wa ga Pônâlô	Phane:
Kalafi, Mongwe wa Bogosi	Kala.
Kgašwana, morongwa wa ga Kalafi	Kgašwa.
Sebôpeng, rrangwanaagwe Mmamotia	Sebô.
Polokô, mosadi wa ga Sebôpeng	Polo.
Mmamotia, morwadia mogoloa Sebôpeng	Mmamo.
Sekgoma, kgosi ya Bangwato	Sekgo.
Pelaêlô, motlhanka wa Kgosi	Pela.
Rrasakôma)	Rra-S.
Mmasakôma) batsadi ba ga Sakôma	Mma-S.
Tšhukudu)	Tšhuku.
)	
Makanana)	Maka.
)	
Tšhweu) Dikgosana tsa morafe	Tšhweu:
)	

Tšhosa)		Tšhosa:
)		
Mmualefe)		Mmua.
Mophatô		Mophatô
Pulê , moeteledipele wa mophatô		Pulê:
Tirô)		Tirô:
)	batho fela ba motse	
Phôi)		Phoi:
)		
Seloka)		Selo.
Ngaka , ya Kgosi le ba bangwe		Ngaka:
Modisa , ke modisa wa dikgomo		Modi.

Dintšhontšho tša Loratô

KGAOLÔ 1.

Temana 1.

(Go maitišô; Sakôma, ngwana wa Bafaladi ba Bangwato, o ntse fa fatshe kwa ga gabo o letsa pina e go tweng "Kwa leng teng" ka sebintšolo. Rrêkgosi o bapile nae o mo rêêditse.)

Sakô. (Ó a ôpêla.)

Kwa leng teng motho yo motšhwana,
Motho yo motšhwana le marinini!
E rile jale ke le ngwanyana,
Ka re tumalanô ga se ya babêdi,
Ké tonki tshêtlha e dinalanyana.

Rrêkgo. Ao, Sakôma, a O gopotse yo motšhwana,
Mosetsana yole o mênô mašwaana,
Yo reng a gata O bône banna ba tshêga,
O bône ekete ba ka ikisa le naga,
Go mo okomêla ka 'phatlha tša dikala,
Go mmôna a feta fêla a le kgakala?

Sakô. (Ó ntse o a ôpêla.)

E rile ke mo gopotse,
Tša nthaka tša tšhologa,
Tša farafara mosamô,
Ka tlhôka le sakatukwi,
Ka iphimola ka seatla.
Ehê, iii! kwa leng teng!

Rrêkgo. Baitse ba dipina lo tšhwêre bothata,
Megopolô ya lona e bopa dilonyana,
O bône batho ba lefatshe ba di rata.
Sakôma, rra, ôpêlêla yo motšhwana!

Sakô. (Ó tšwêlêla le pina ya gagwê.)
Tsala ya me, tsala ya me;
Mênô mašweu dumêla!
Ke tlhokile pêna ya go kwala,
Ke kabo ke mo kwalêla,
Ke re Mmannana O mpêêlê,
O nkalêlê phatê ke rôbalê,
Nna moratadilô ke rapame.

Rrêkgo. Monna, fa ke kabo ke le mosadi,
Pina e e kabo e ntsama'a le madi.
O gopotse mang, molekane?

Sakô. Ke gopotse Mmamotia.

Rrêkgo. A O gopotse ngwana wa Bangwato?
O se lebalê O mofaladi, molekane.

Sakô. Ke letse ke mo lora bosigo;
Fa ke thanya ka mo anapa-anapa,
Ka bôna ke mpampetsa dimpa
Go bo ke sena lepê lesegô.

Rrêkgo. Modimo wa godimo le maru,
Ônê wa loapi le dinalêdi,
Ó o 'irileng mošu le morukuru,
Mono o re diretse mosadi,
Wa se ka wa mo kgomotha fêla,
Wa mo dira montlê le mmala.

Sakô. E se re O bua wa ba wa ntebala,
O tla bona dikêlêdi di tšwa matlhong.
Ga ke batle motho yoo ke mo gopola,
Gobo loratô lwa me lo ntlhaba ditlhong,
Fa ke mmona a feta kea roroma,
O ka re ké tau o tla ntoma.

Rrêkgo. O se ka wa tshaba loratô, Sakôma,
Ka mošô O phakêlê O mo tlhasela!
Fa O lo tshaba lo tla go loma,
Go baa pelong ya gago O le bulêlê.

Sakô. O itse bafaladi re tshaba basadi,
Mosadi yoo ké ngwana wa Bangwato,
Fa re pagama go tšhwara dinalêdi
Go sala moragô senyana loratô,
Re tla wêla ka lomena lo logolo,
Rôtlhê rona makau le banna-bagolo.

Rrêkgo. Mme go thusang go lala O sa rôbala,
O baa O lwala ka motho O mo tshaba?
Re batho ba Gammangwato rôtlhê fêla;
Rôtlhê mmôgô le Bangwato re setšhaba.
Dikgosana tse di busang ké tsa rona,
Ee, ké dikgosana tsa rona di a rêna.

Sakô. (O baya sebintšolo fa fatshe, o kgotletsa molelô.)
Rrêkgosi, kana mosadi yole kea mo rata,
Loratô lwa me nna fêla lo mphisa ka thata,
Mogote wa lônê o feta le wa molelô,
Le molôdi wa lônê o feta wa sebintšolo.
Sebintšolo se sa me fêla nka se rôbaka,
Fa molôdi wa šônê o ka gana go mmôka,
Wa gana ka bomo go mmalabala dibôla.
(Go tsêna Mmadiphefô. Ké ngwanyana yo mokima
yo o sefatlhogô se kgolokwê.)

Mmadi. O bapile le sebintšolo, Sakôma,
O ka se nteletsa ka ko ka itumêla,
Ka etsa Mmamotia a itumetse,
Yo ke letseng ke mo utlwa a balabala,
A re, molôdi wa sebintšolo moloi,
O ka lôwa ngwana wa batho a itebêtse,
A tloga a re ba mo golêgêlê koloi,
Ba mo isê kwa go Sakôma a sa mo itse,
Ngwana wa bafaladi ba ga Sekgoma.

Sakô. (Ó bua a gakgametse.)

Wa reng, Mmadiphefô? Bua gapê tlhê!

Mmadi. Ka re, basadi mono ga baa rôbala,
Sebintšolo sa gago se a ba gapa;
Mo ditseleng tsa motse baa balabala;
Motsing O tlhôpha mosadi O tla lapa.
Mmamotia mosetsana yo motšhwana,
Mosadi o pagametseng bôtlhê godimo,
Ke letse ke mo utlwa a tšhwêre dipina,
A re, molôdi 'a sebintšolo molemô,
Ó ngathile pelo ya gagwê o feta,
Ké fano moletsi 'a šônê o a mo rata.

Sakô. Mmadiphefô, Mmadiphefô, kea rapêla!
E se re O bua ka loratô wa šotla,
Ke ka go goga ka loleme wa lela,
Wa tloga wa ba'a matlhô a gago diatla.

Rrêkgo. Lobaka O ntseng O lo batla ké loo
Lo go tabogêla fêla O sa lo bitsa.
Mosadi O ntseng O mo êletsa ké yoo,
E re ka mošô a tšogê a go rêêtsa
Ka kwa molapong a ile go tlhapa mmele,
Nako 'a 'kgomo di tabogêla marôlê.

Sakô. Môkô wa me o bile o a tia,
Ke tšoga ke tlhasêla Mmamotia,
Ke tšoga ke mmolêl'la methhólô,
Ke mo ratêla sephôlôgôlô,
Ke mo etsa tshêtlha ya lefudiri,
'Batana sa naga se mariri.

Mmadi. E re O mmona O buê, 'Kea go rata!
O tla utlwa le ene a re o a go rata.

Sakô. Ke tšoga ke bua nae ke sa mo kakobe,
Ke mo tshasa mantšwe fêla a a lobebe.
Sebintšolo se se tla tšosa molôri,
Se tla mo loma jaaka nta ya moriri.

Mosadi yo motšhwana o tšoga a nkaraba,
Mmamotia o tla dumêlê moditšhaba.

Rrêngo. Sakôma, go bosigo nna kea ôtsêla,
Ke tla bua ka mošô bosigo boselê;
Nna gaetšho go kgakala kea go rôbala;
Wêna foo, le Mmadiphefô foo, lo salê.

Sakô. Rôbala sentlê molekane.

Mmadi. O tšosiwê, Rrêngosi.

Sakô. Mmadiphefô, a ga O bolêdisi Rrêngosi?

Mmadi. Ijo rra! batho e re ba mpôna ba reng?
Ke na le monna bosigo ba reng?

Sakô. Wêi, bo-Mmadiphefô-ô-ô!

Mmadi. Mmadiphefô o a reng, Sakôma?

Sakô. Ke raya ka sefatlhogô se le kgolokwe.
(Rrêngosi o a tsamaya).

Mmadi. Wêna itsamaêlê motho wa Modimo,
O seka wa itia ka baitse go bua.

Sakô. Mmadiphefô, a go nkalêla kea ôtsêla,
O ale phatê ya letšwee fa godimo,
ya kabole ke tla e bona ke rôbala,
Yônê ké mokgatha e tšosa modumo.
Kobô ya me ya dinku O e tlhotlhorê thata;
O lebise mosamô kwa moseô ga ntlo
Gore ke tle ke bônê baloi ba feta,
Gongwê ba tsêna ka kgôrwana ya ntlo.

Mmadi. Wêna O roma thata Sakôma.

Sakô. A ko O tsamaye O ise O nkgopise.
(Mmadiphefô o ya kwa ntlong go ala jaaka a romilwê)

Mmadi. (O bua a le nosi).

Mogôma o ithaa a re Mmamotia o a mo rata.
Ke ne ke itshamekêla fêla ke sa bue nnete.
Ke utlwile a re o tla tšoga ka mošô a mo lata.
A bônê Bangwato ba se mo sege sebeta,
Le Mmamotia a sa mo kgwêle mathe leganong,
A tloga a iphimola a swabile jaaka lenong.

Sakô. Golô koo O bua le mang?

A ga O ise O ale?

Mmadi. Ke adile, rra.

Sakô. Ehe! (Ó ya kwa ntlong a tla a êdimola).

Mmadi. O tšosiwê, rra.

Sakô. O tšosiwê, Mmadiphefô. (Ó ya fa diphateng).

A ke tla lala ke rôbêtse,

Kana ke tla lala ke balabala le mogopolo wa me?

(Ó apola diaparo go rôbala. Sesiramathô se a digwa)

Temana 2.

(Go mo mošong. Sakôma le Rrêkgosi ba latêla Mmamotia kwa nokeng.)

Rrêkgo. Ntla O didimetse thata Sakôma;

A ko sebintšolo seo se lelê,

'Pelo tsa batho se tla di kgoma,

Le Mmamotia o tla se utlwa pele;

O utlwile Mmadiphefô a bolela

Fa basadi ba mono ba tlhola ba lala.

Sakô. Pelo ya me ga e itumêle;

Ga ke bogale jaaka ke itheile.

Rrêkgo. E re O mmona O mo tšhware lerago,

O mo tšhware ka lebêlê a itebetse,

E re a tlola O mo fê mênô a setshêgô,

O êtse phokojê ya naga a itumêtse.

Sakô. Mosadi mongwê ké yole o kwa nokeng.

Rrêkgo. Ee, O ka re ké Mmamotia.

Sakô. Ó dira'ng?

Rrêkgo. Ekete o tlhapa dinao.

Sakô. (Ó letsa sebintšolo ka thata.)

Rrêkgo. Monna, sebintšolo sa gago se molôdi mogolo,

Molôdi wa šônê o ka tshamekisa le dinalêdi.

Ka molôdi wa fisa banyana jaaka molelô,

Basadi ba duduêtsa ba ba ba rôthisa kêlêdi.

- Sakô.** Dumêla motho yo montlê, Mmamotia.
- Mmamo.** Dumêla, rra.
- Rrêkgo.** Dumêla motho yo motšhwana, Mmamotia.
- Mmamo.** Dumêla, rra. (Ó tšwêlêla go tlhapa dinao.)
- Sakô.** O tšogilê jang phuti e e mênô mašweu?
- Mmamo.** Ke tšogilê, ga ke bône sepê,
Ke bôna go tšêwa ké monate wa pina ya gago.
- Sakô.** (Ó a mo atamêla.) Wa reng, Mma?
- Mmamo.** Ka re O setšwerere sa pina.
A ko O nteletse, tšwêêtšwêê!
- Sakô.** (Ó letsa sebintšolo a ôpêla.)
Kwa leng teng motho yo motšhwana,
Motho yo motšhwana le marinini!
E rile jale ke le ngwanyana,
Ka re tumalanô ga se ya babêdi,
Ké tonki tshetlha e dinalanyana.
E rile ke mo gôpotse,
Tsa nthaka tsa tšhologa,
Tsa farafara mosamô,
Ka tlhôka le sakatukwi,
Ka iphimola ka seatla.
Ehê, iii! kwa leng teng!
Tsala ya me, tsala ya me;
Mênô mašweu dumêla!
Ke tlhôkile pêna ya go kwala,
Ke kabo ke mo kwalêla,
Ke re Mmannana O mpêêlê,
O nkalêlê phatê ka rôbalê,
Nna moratadilô ke rapamê.
- Mmamo.** Ruri pina ya gago e monate.
- Sakô.** A O a e rata, mma?
- Mmamo.** Ke e rata thata, Sakôma.
- Sakô.** A O e rata jaaka ke go rata, mma?
- Mmamo.** (Ó gakgametse.) Wa reng, rra?

Sakô. Ka re nna kea go rata, Mmamotia.

Fa ke sa bolele ke kabo ke itia,
Nkoo ke etsa lerubisi bosigo nageng,
Ke ikotlha'a fêla ke le nosi sekgweng;
Ke na go diiwa ké go tlhaba dinywaba,
Ke sale ke hupêla go tšweng maloba,
Gompiêno ke tla leka go bula molomo,
Ke ikana ka 'nalêdi tsa legodimo.
Fa go rata e le phošô ke tla fosa,
Moragô ga puô ya me ke tla lesa,
Gobo mmua-lebe o bua la gagwê,
Mogani a gane fêla ka sa gagwê.

Mmamo. Sakôma, a ga O itse fa ke le Mongwato,
Ngwana wa namane tse dikgolo tsa mono,
E reng di gata bojang bo lalaane?

Sakô. Ke lebile basadi bôtlhê ba mono,
Bôtlhê ke ba kitla ka sekgono;
Mmamotia a le nosi o a nkgatlha,
Bontlê jwa gagwê nna bo a mphatlha,
Kea paputla, monna ke etsa sefofu,
Ke etsa motšofê yo mogolo wa phofu.
Mo pelong ya me kea lwala kea nyêlêla,
O a ntia Mmamotia se ntie kea rapêla.

Mmamo. O kabo O se m'faladi nkabo ke go rêêtsa.
M'faladi ga na le go twe o na le loratô.
Morafe wa gaetšho ga o kake wa ntshetsa
Ka loratô lo ka kuisa pherere ya molato.

Sakô. Mmamotia, loratô ga lo na mmala,
Loratô ga lo na ngwana le mogolo,
Ga lo na kgosi le motlhanka le mofaladi.

Mmamo. Rrêkgosi, loma Sakôma tsêbê O mo tlhagisê,
O mo itsise fa lefatshe le ka tšoga le duma,
Bagaetsho mebileng ba sa ntshegise,
Le letlhafula ba ka dika ba sa le loma.

- Rrêgo.** Mma, tsa Modimo ga di itsiwe,
 Diphêtogô di tla re sa di lemoga,
 O bône re titatita di sa ratiwe,
 Keletso ya Badimo re bône fêla e gôrôga.
- Mmamo.** A O batla ke dumalana le puô e, Rrêgosi?
- Rrêgo.** Kana lefatshe lêno le madubêdubê jang!
 Re batho ba Kgosi re le meraferafe,
 Fa Sakôma a ka nyala Mmamotia re tla kôpana,
 Re tla nna ngata e e thata ya bojang.
- Mmamo.** Tlhaolele re tla e pota ka kae!
 Kana nonyane tsa phuka di rura mmôgô;
 Dikonyana di raloka le dikonyana,
 Dinamane di tlalopa le dinamane.
- Rrêgo.** Fa pele ga Kgosi re batho ba le bangwê.
- Mmamo.** Sakôma, go siame kea dumêla,
 Mme O itse mathata a re sêtse moragô.
- Sakô.** (Ó letsa sebintšolo ka thata a itumetse.)
- Rrêgo.** (Ó ôpêla le sebintšolo.)
 Kwa leng teng motho yo motšhwana,
 Motho yo motšhwana le marinini!
 E rile jale ke le ngwanyana,
 Ka re tumalanô ga se ya babêdi,
 Ké tonki tshêtlha e dinalanyana
- Mmamo.** Ke diêgile kea tsamaya. (Ó rwala nkgwana
 o a tsamaya.)
- Sakô.** Mmamotia, Mmannana O mpêêlê,
 O nkalêlê phatê ke rôbalê,
 Nna moratadilô ke rapamê.
- Rrêgo.** Sakôma, lentšwe la kgosi le agêlwa mosako.
- Sakô.** Loleme lwa basadi lo lotlhanya metse.
- Rrêgo.** A re ye kwa go Mmadiphefô re ye go mo leboga.
- Sakô.** A re tsamaye molekane, ngwana yoo o nthusitse.
 (ba ya gae.)

Temana 3.

(Mmamotia o mo ntlong ya ga Sakôma. Go maitišô.
Molelô o a tuka.)

Sakô. Re tla itumêla re sena go nyalana.
Re tla tshela botshelô jo bo monate.
Ga se jalo Mmamotia?

Mmamo. Ee, ké jalo. Re tla itumêla thata.

Sakô. Ruri, malatsi a a feta ka bonya;
A goga jaaka 'pholo di goga seretseng.
Go setse go fetile dikgwêdi di le thataro,
Ke batla go ipofa ka kgôlê ya lenyalô.

Mmamo. (A tšholetsa matlhô, a leba Sakôma mo sefa-
tlhogong, a šôšôbanya phatla ya gagwê mme a mo
tlhôma matlhô jaaka motho a ka leba selô a se bôifa.
Ka nakô e go tsêna Peloyame, kgaitsadia Sakôma.
Ké ngwanyana wa dingwaga tse di lešome le bobedi.
Ó khubama fa pele ga ga Sakôma.)

Pelo. Ntate a re ke botsê gore O bua le mang?

Sakô. Ke bua le mang! Mo re'e O re ke bua le Mma-
motia.

Pelo. Ee, rra. (Ó a tšwa.)

Sakô. Matšhwane o belaêla lomêpê!

Monnamogolo yoo o a mpôgisa.

Ga ke itse gore nna ke tla gola leng

Ka tlhôka go kaiwa ka tšhwana le makau.

Ke tloga ke tšhwana le dirathana,

Ke bina pula nkgôdisa pula e rôtha,

Gore ke se disiwê ke se kgomo ya letsêtse.

Mmamo. A ruri o ka tšhwana le rrangwane?

Sakô. A rrangwanaago o jalo le ênê?

Mmamo. Ijo! Koo ké bothata.

(Peloyame o tsêna gapê.)

Sakô. Ké'ng Pelo?

(Peloyame o khubama gapê.)

Pelo. Ntate o a go bitsa.

Sakô. Mmamotia, ke sa'a go rêetsa monnamogolo.
(Ó tšwa mmôgô le Peloyame.)

Mmamô. (Ó êma ka dinao, o leba Sakôma ka kwa mora-
gô fa a tšwa mo ntlong. Ó sikinya tlhôngô a ba a
simolola go bua a le nosi.)

Fa ba ka mmôna gompiêno ba ka akanya jang?

Ga se ênê wa galê: Ga a tšhwane le pele.

Re tloga re nyalana; go gaufi fêla thata.

Rrangwane ga bône sebôla sepê mo go ênê.

Mo go ênê o phêpa fêla jaaka meetse a pula.

Ga ba itse fa ke le mo ntlong êno ya gagwê,

Le se se ntlesitseng kwano ga ba se itse,

Šônê se se ntirileng gore ke batlê go mmôna,

Go mmolêlêla se se mo moyeng wa me.

Ke lesiêla, batsadi ba me bôtlhê ba ile,

Ba ntlogetse le rrangwane le mosadi wa gagwê,

Ditsala tsa batsadi ba ga Sakôma.

Rrangwane ga nteba jaaka ngwana'a mogolowê;

Ó ntebile jaaka ngwana wa lelwapa fêla.

Ke batla go bua le Sakôma re le babêdi,

Ka mmolêlêla fa tsêo e e sa siama.

Sakô. (Ó a tsêna.)

Mmamotia, rrê o gakêitse fêla thata,

A re ke go ise ntlong e e kwa segotlong,

O yê go bônana le ba bangwê gônê.

Barwêetsana ba bangwê le makau ba ka koo,

Mephatô e menana e kôpakôpanye,

Go baakanyêdiwa 'tsatsi le legolo la tsêo.

Mmamo. Ga ke êlêitse go nna fa gare ga modumô,
Sakôma.

Sakô. Ké'ng se se go dirileng gore O tlê kwano?

A O no O itse fa re na le mokete, Mmamotia?

Mmamo. Ke ne ke sa itse sepê ka moletlô wa lona.

Ke tlile go bua nao puô e kgolo thata, rra.

Sakô. (Ó tšhwara Mmamotia ka lothêka) Ruri?
Sethunya sa me sa loratô!
O batla go bua'ng le nna?

Mmamo. A re yê kwa go ba bangwê;
A re bônê se ba se dirang;
Re tla bua tsa rona kwa moragô.

Sakô. Khunwana ya ga Mmamolôtsana,
Khunwana e masapô mašweu 'ganong,
E ratiwang ké basimane le basetsana,
Le 'nonyane tsa loapi, manong,
A reng a le kwa godimo a kale,
A lebe, a bône ka matlhô a bogale
Mênô 'ganong la khunwana ya me,
Khunwana ya ga Mmamolôtsana ya me.
Khunwana fa ke go leba kea sitêga,
Ke tsênwa ké seramê go se mariga.

Mmamo. Re dia ba bangwê a re tsênê.

Sakô. Tsêna pele mma. (Baa tsêna.)
Borra le bomma, yo ké Mmamotia,
Mosadi wa me wa ka mošô.

Pônô. (Ó a duduêtsa. Ba bangwê bôtlhê ba êma ka
dinao fa e se Pônalo fêla ké ênê o salang a ntse fa
fatshe, a lebilê Mmamotia ka leitlhô la kilô.)

Mmamo. Mosetsana yo o tebô e bošula yo ké mang,
Sakôma?

Sakô. O ra 'a ofe, mma?

Mmamo. Yo o ntseng fa fatshe yo?

Sakô. Ké Pônalo, morwadia Bosigo.

Mmamo. A ko O mo lebê jaaka a ntebilê;
Matlhô a gagwê aa ntšhosa,
O ka re o ka mpolaya.

Sakô. O batla ke ba phatlalatsa?
Ebile ba ntšosêtsa modumô le nna.

Mmamo. E seng ka ntlha ya me,
Ba tloga ba mpala dibôla.

- Sakô.** Ya kwa ntlong ya me O ntetê teng,
Nna ke tla sala ke ba phatlalatsa.
- Mmamo.** Ké'ng mosadi yo eketé o a fufêga?
Kea tlhomamisa o fufêga ka ga gago!
- Sakô.** Didimala! Ya kwa 'tlong, Mmamotia!
- Mmamo.** Mo lebê, o a ntshêba,
Ó bua ka ga me;
A namane e tona ya kilô!
- Sakô.** Mmamotia, ya kwa ntlong kea go rapêla.
(Mmamotia o a tšwa.)
- Pôna.** Sakôma, tla kwano kea go batla.
- Sakô.** Mma, ke batla go lo bolêlêla sengwê:
Bagaetšho, nakô ya go itisa e ilê;
Lalang lo rôbêtse sentlê, ditsala.
- Pôna.** Ga ke tsamaye.
Ke batla go bôna Mmamotia,
Go bôna se lo salang lo se dira.
- Sakô.** Tsamaya, Pônalo, Mmamotia ga yo.
Ya gae O tla tla gapê kgantelê.
- Pôna.** Go siame ke tla tla gapê.
(Bôtlhê baa tšwa.)

Temana 4.

(Mmamotia o nosi mo ntlong ya ga Sakôma. Sakôma o a tsêna.)

- Sakô.** Ke go bolêlêtse gore ke tla ba phatlalatsa:
Lo tliê, khunwana ya ga Mmamolôtsana,
Lobaka lwa go mpolêlêla, kgarejana,
Gore ke tle ke bue mafokô ke a ralatsa
Gobo mosadi wa me montlê ga na mmala.
Mênô mašwaana o mono o itulêtse fêla,
A mašweu a tšhwana fêla le dinalêdi;
Fa ke mmôna ke tšholola dikêlêdi,
Pelo ya me ke utlwe e rutha.

Mmamo. Ga ke itse gore ke ka bua nao jang.

Sakô. A re se ômanê ngwana wa Bangwato,
Ke tla go ruta botshelô le metshamekô,
Ke tla go ruta go ya le peo go lengwa,
Ke tla go ruta go boa mmôgô le mmoko
Gobo mosadi wa me ke batle a senngwa,
Ke batla a nthata ka lo logolo loratô.

Mmamo. O bua'ng? Loratô?
Ke utlwa madi a me a gatsêla!
Puô ya me ké yônê eo, Sakôma;
Ga ke dumêle fa ke go rata.

Sakô. Wa reng?

Mmamo. Ke tliê ka puô ya loratô.
Rrangwane ga itse fa ke sa rate.
Ruri ga ke go rate, Sakôma.
Ga re ka ke ra tshela sentlê mmôgô.

Sakô. Wa reng?

Mmamo. Dilô tšôtlhê ga di a siama;
Ga ke kgatlhiwe ké sepê mo go wêna.

Sakô. Ga O kgatlhiwe ké sepê mo go nna?
Ké'ng se se sa go kgatlheng mo go nna?
A O ka mpolêlêla, mma? (Ó a mo tšhwara).

Mmamo. Ntesa! Se ntšwarê, Sakôma!
Ee, tsamaêla koo, ntlogêla!
Kea go bôna O tenêgilê thata;
O fitlhêla ke go šotlilê thata.
O itse basadi bontsi baa go rata;
O gakgamala O ka šotliwa ké nna;
Nna mosadi wa gago wa ka mošô:
Go thusa'ng fa loratô lo seo.

Sakô. Itšwarêlê!
Le fa go le jalo O a ntena!
O tsênya moya wa me kgakalô,
Le ditlhase tse di mašwê tsa kilô.

Mmamo. Wa re kea go tena!

Le nna O a ntšhosa;

Tebô eo e a mpôifisa;

Ga se epê ya loratô.

Sakô. Ke eletsa O ka nthata, Mmamotia,

'Nalêdi tsele tsa se ka tsa re sia

Go go dirêla diphatsimane thamong,

Kana lesêka la dinalêdi momong.

Mmamo. Ke batla gore O nkgololê, Sakôma,

Ke fofêlê kwa godimo jaaka leeba

Ka diphuka tse dintlê di roroma,

Ke tšwê kêetaneng ya go go tshaba.

Sakô. Ke go gololê!

Puô ya gago e nthiba molomo,

E tliša kgakalô mo pelong ya me,

E tsidifatsa ditshika tsa me;

Ke sediding fêla jaaka kgomo.

Ke go gololê!

Mmamo. Sakôma! Sakôma!

Tebô ya gago e a ntšhosa!

Matlhô ao ké a mmolai wa batho!

Sakô. Wêna seeleele sa ngwanyana!

Ga ke na go go re sepê, Mmamotia.

Mmamo. Sakôma, O ntšhositsê!

Ke batla go boêla gae jaanong.

Sakô. Nnyaa, se tsamayê, Mmamotia,

Ke batla go bua le wêna.

Kea go dumêla, O bolêlêla ruri,

Ga go thuse sepê batho ba tsaana

Ba tloga ba gogagogana ka meriri.

Mmamo. Go bosigo ke batla go tsamaya.

Ntlogêla ke tsamayê, Sakôma.

Sakô. Ga O tsamaye!

Mmamo. Rrangwane o a mpatla kwa gae.

Sakô. O batla go sia, go nngwêgêla ?

Ga O tsamaye kwa ntlê ga me;

Ga O tšwe ntlong e kwa ntlê ga me;

Bantsi ba ke neng ke batla go ba nyala,

Mme ka tlhôpha wêna bontsing joo;

Go laola nna, mme go fêlêla foo.

Mmamo. Dilô tse dibošula di le kana,

Ke bôifisiwa ké matlhô a gago;

A tletse kgakalô, a mahibidu,

A phatsima jaaka dinakangwêdi.

Kea rapêla ntlogêla ke tsamayê!

Sakô. Ga O tsamaye, Mmamotia.

O bolêla nnete;

A re buê mmôgô.

A re bônê se re ka se dirang.

Mmamo. Go siame ke tla leta go le go nene.

(Go tsêna Peloyame.)

Pelo. (Ó a khubama) Rra, mongwê o batla go go bôna.

Sakô. Ké mang, Pelo?

Pelo. Ga ké mo itse, rra,

A re o romilwê kwa go wêna.

Sakô. Mo re'e a tsênê mo ntlong, Pelo.

(Peloyame o a tšwa. Sakôma o rakantsha moeng,
Phane, fa kgôrong ya ntlo, baa sebetsana.)

Phane: Dumêla rra.

Sakô. Dumêla, mma.

Phane: Ke romilwê ké Pônâlô kwa go wêna.

Sakô. Ó go romilê eng?

Phane: A re ke tle go bôna fa Mmamotia a sa le kwano,
Ke bo ke go rêyê O tlê go mo tsaya kwa gae.

Sakô. Buêla tlase, Phane. (Ó kolopa Mmamotia ka
leitlhô)

Phane: Pônâlô a re O tlê ka bofefo.

Sakô. Go siame, ke tloga ke tla.

Phane: Lala O rôbetse sentlê, rra.

Sakô. Rôbala sentlê, mma.

(Phane o a tsamaya.)

Mmamo. Phane a reng, Sakôma?

Sakô. A re kea bediwa, mme kea tsamaya.

Mmamo. A re O bediwa ké mang?

Sakô. Leina le sentse motse.

Mmamo. Mme ke tla tsamaya le wêna.

Sakô. Sala fano, ke sa batla go bua nao.

Mmamo. Puô ya rona e fêdilê.

Sakô. Ga re ise re fêtse.

Ke go tlogêlê O tsamayê?

Ke go gololê mo kgolaganong ya rona?

Ga go na sepê se se ntseng jalo.

Sala fa, ke tla bua nao ke mênoga.

O mosadi wa me, O mo taolong ya me.

Mmamo. Sakôma, se ntlogêlê!

Sakô. Ga ke go tlogêle! O wa me!

Ke eleditse go go nyala O sa le ngwana,

Jaanong O kgarebê ga ke go tlogêle!

Kea tsamaya; ke tla boa ka bofêfo.

O tla nteta mo ntlong e.

Ke tla go tšwalêla go fitlhêla ke boê. (Ó a tšwala)

Mmamo. Sakôma! Sakôma! Se ntšwalêlê!

(Ó tabogêla kwa mojakong wa ntlo go fitlhêla setlatla se setse se bôfilwê mo a se kakeng a tšwa.)

A ke kuê? Nnyaa, ditlhong wê!

Batho ba ka akanya'ng ka ga me,

Nna yo go tweng ke mogatsa Sakôma?

Ke tla leta, bogolo ke tla rapama.

(Ó nna fa fatshe.)

Temana 5.

Mmamo. (Ó ntse fa Sakôma a mo tlogêtseng teng.
Ó utlwa dikgatô tsa motho mongwê a tla).

Ke utlwa dikgatô tsa motho a tla;

Ké Sakôma jaanong o a mênoga.

Mme ntle gaa gate jaaka pôpôtla,

Ga gate jaaka pôô ya mariga!

Dikgatô tse ké tsa mosetsana;

Ó bula setlatla o a tsêna.

(Setlatla se a bulêga. Go tsêna Pônalo mme o ga-
kgamala go fitlhêla Mmamotia mo ntlong)

Pôna. Ke itsilê ke tla go fitlhêla fa;

Ke itsilê Sakôma o bo tlhale!

Ó kae? Mpolêlêla ka bofêfo!

Mmamo. Ó tsamailê, mma.

Pôna. Ó ilê kae?

Ke rile a tlê go ntsaya.

Ke ne ke romile Phane go mmolêlêla,

Mme, gaa tla. Ó kae? Mpolêlêla! (Ó bua ka
kgakalô)

Mmamo. Ka re o tsamailê—Ga O nkutlwe?

Pôna: Wêna O batla'ng fa?

Mmamo. Ke batla se wêna O se batlang.

Pôna: O itse gore ke batla eng?

Mmamo. O ka ipotsa wa ikaraba.

Fa O sa batle sepê O batla'ng fa?

Ke eng O ntse O mpotsa ka ga Sakôma?

A ga se ênê yo O mmatlang?

Ênê monna yo o nnyalang?

Pôna: Lefatshe leno la rona le rwele bokete;

Bana ba maabane mono ba ipitsa basadi

Ka ba sala banna moragô ba sa ba rate,

E re ba gakololwa ba tšholole dikêlêdi.

Nyalô ga e nankelwe ké ngwana a budulêtse,

Ga se kgomo ya leradu e senang modisa;
Ké leru lentšho le tsenyang bathale bolwêtse,
Le gagole mesese ya basadi makgasa.
Rona ba bangwê re e leba re e lebêle foo,
Ga re batle masea a itigêla moo.

Mmamo. Mma, nna ke lesea ga ke itse sepê;
Ke tšhwana le mogoma le selêpê,
Dilô di dirang di dirisiwa.

Pôna. A lethale le legolo la ngwana!
Ó tšhwana le selêpê O bolêla tota;
O kgaogantse basadi mono le banna,
Makau a rona ga sa tlhola a re rata,
Ba sia le Mmamotia legamma,
A rona mabêlê a olê ga na thata.

Mmamo. A bo ruri, mma, O itse go šotla!
Ga ke ise ke ipêye mo mananeng,
Ke kui banna go tla go mpatla,
Go nthata ba mpôna mo ditseleng.
Sakôma o mpatlilê batsading ba me,
A dirisa borethe jwa puô le loleme.

Pôna. A dirisa borethe jwa puô le loleme!
A O ithaa O bua le lemporwana!
O se ka wa sala monna moragô O mo rata,
Wa ithiba matlhô ka 'puô tsa senyana.

Mmamo. Ke tlhagišô e e gakgamatsang ya gago.
“O se ka wa sala monna moragô O mo rata”;
O ntšhwarisa legaga legolo jaaka mmutla
Ntšwa wêna e le fano O mo setse moragô.

Pôna. Ga ke batle gore O nkgopisê, Mmamotia.

Mmamo. Kea tsamaya; O sale le ntlo ya gago.

Pôna. Ke gopola jalo. Ké nako O tsamailê,
Sakôma ga na go go nyala O a itia.
(Mmamotia o a tšwa.)

KGAOLO II.

Temana 1.

(Mmamotia o tšwa mo ntlong ya ga Sekôma a taboga a ntse a bua a le nosi).

Mmamo. Ke itse sephiri sa ga Sakôma šôtlhê.

Ke bône se se ntseng se ntshabisa.

A ngwanyana yo montlê o matlhô a dikgara!

Pônalo! Sakôma! maina a ga ke a rate;

Ga ke rate beng ba ôné; ga ke ba rate!

Ba batla go tšosa leruuruu lôtlhê,

Go mpôfêlêla dikaleng tse dikgolo tsa tsêô,

Ya re ke lêpêlêtse ba nyêlêla ba tsamaya

Ba tšhwaraganêtse loratô lwa bônê ke seo

Go fitlhêla tlala le kutlôbôtlhoko di mpolaya.

Aa! Ké mang? Mongwê ke utlwa a tla.

Ké Sakôma. Ke tla iphitlha ga kitla a mpôna;

Ngwêdi ga yo go lefifi ga na go mpôna;

Ke tla tsêna gare ga 'tlhare tsa mangana.

Ao! batho, pelo ya me e rutha jang!

Mme ntle e tla mo dira gore a mpône,

A tloge a mpetse ka thôbane ya mophane,

A re ke sebatladi sa lefifi le bojang!

(Sakôma o feta a letsa molôdi).

Ó fetilê ke tla taboga ka thata,

Ke tla gata gangwê kगतô di le tharo,

Dirêthê di tla bata phara tsa maragô,

Ke tla di fa namane e tona ya tirô.

Go tšogilê letlhatlhara mo teng ga ntlo,

Baratani ba tšhwaraganetse lentlontlo,

Ba bua puô ya bônê ekele ba ômana;

Ga ke ba rêetse, Mmamotia, ke tla siana.

Ntlo e athame fa pele ga me kê ela,

Mojakô wa yônê o letile go nkamogêla;

Ke tabogêla go tsêna ntlong ele ya batho.

(Ó a siana.)

Temana 2.

(Go tsêna Kalafi, mong wa ntlo e Mmamotia o tshabêtseng mo go yônê. Kalafi ké lekawana, losika lwa bogosi jwa Bangwato.)

Kala. A go na le molemô o ke ka o go direlang, mma ?

Mmamo. Ee, tšwêêtšwêê, kea go rapêla.

Ke lêlêkilwê ké motho, rra!

Mma ke iphitlhê mo ntlong e.

Kala. Go siame, mma.

Ke letile Kgašwana go gôrôga,

Ke ne ke mo romile kwa motseng

Go kopa meetse ka pitsana ya mokgako.

Fa a tla o tla go jesa,

Ó tla go fa mpa go kgora.

Mmamo. Kea itumêla, rra.

O siame jaaka O lebêga O siame.

Kala. Ga go na tshiamô mo go nna;

Ke dira se se dirwang ké bôtlhê.

Mmamo. Mogang O bua batho ba tla akola.

Kala. Morafe wa me ga o rate batho ba bua.

Kêlêtšô ya me ké go leka go o godisa;

Mme kana bagodi ga ba re golole,

Ba rata re nna makaba go-sa-eng-kae.

Mmamo. Ga ke go dumêle, rra.

Kala. Ke go bônnye kgantelê O tla O taboga,

O phaphaletse jaaka matlhare mariga,

Sehuba sa 'go se le ntlê jaaka 'rota sa nare,

Se le komota jaaka maungô a setlhare,

Matlhô a 'go a le dikgotho jaaka dinalêdi,

Marama a mantlê ao a gago a êlêla dikêlêdi,

Ka utlwa pelo ya me mo teng e betsa,

Mathe a a bothithô le ônê ke a metsa,

Ditshika tsa tlhôngô di ubisa phogwana,

Ka bôna gore di sa rataneng dia tshabana.

Mmamo. Mafokô a gago a njesa monate,
A monate jaaka botshe jwa dinotshe.
Bagaetšho bôtlhê ga baa tlhalefa,
Ka mošô bo selê ba tšoga ba lefa,
Ba mphilê segôgôtlô gore se nkgolêgê,
Ké fano ke tletse lefatshe jaaka phagê.

Kala. O jafile wa tšwala mojako wa ntlo,
Bafeti ba tsela ba tsêbêntlha go utlwa,
Le 'nonyane di bofêfo go isa mafokô.

Mmamo. Didimala! mongwê o bua kwa ntlê!

Kala. Go bua mang kwa ntlê?

Mmamo. Lentšwe ké la ga Sakôma.

(Sakôma o botsa Kgašwana ka kwa ntlê ga ntlo.)

Sakô. A ga O ise O bône ngwanyana a feta fa?

Kgašwa. Nnyaa, rra, ga kea mmôna.

Sakô. Ao, Kgašwana, a ko O se ntôbêlê tlhê, mma!

Kgašwa. Ga ke go lôbêle, rra, ga kea mmôna.

Mmamo. (Mo ntlong) Ké—ké—ké ênê!

Kala. Lesa setšwalô ga na go tsêna, Mmamotia.

Mmamo. Ke tšhogilê mo go golo, Kalafi;

Pelo ya me e rêma jaaka maši;

Lefatshe lêno lôtlhê le a dikologa;

Mo matlhong a me go tsamaya dinôga.

Oo! Ntšhwara ngwana wa Kgosi kea wa;

Ga ke na thata ya go sia le go lwa.

(Ó wêla mo diatleng tsa ga Kalafi o a idibala).

Temana 3.

(Mmamotia fa a thanya o iphitlhêla a rôbêtse mo phateng ya ga Kalafi).

Mmamo. Ke fa kae?

Go dirafetse'ng?

Kala. Rapama, mma, ga go na molato.

Mmamo. Ka re ke kae? Wêna O mang?

Kala. Tsaya meetse ké a O nwê, mma.

Mmamo. A O Sakôma, kana O mang?

Kala. Nwa meetse a pele, mma.

Mmamo. Ka re a O Sakôma?

Kala. Ga ké Sakôma, ke Kalafi.

Mmamo. Ga ke itse dilô tse ke di buang;

Tlhôgô ya me e tlhakathakanye.

Mpha meetse ao ke aa nwe, rra. (Ó a nwa)

Kala. O ikutlwa jang jaanong?

Mmamo. Ruri ke botoka fêla thata.

Jaanong ke batla go ya kwa gae,

'Rangwane o tla ntlhaba ka segai

A re banna ba mo kea ba rata,

Ke diilwe ké bônê mo masigong.

'Rangwane ga batle ke tshameka,

Ga batle monna opê a mpoloka,

Ga batle monna opê a ntshusa legong,

Kana a tla lwapeng a nkêtetse,

O bône a roromisa molomo mogoma,

Pelo ya 'gwê e bitsabitsa Sakôma,

Mosimane yo o segô wa motse.

Kala. Ké eng se se go dirileng go dumalana le tsêô e?

Mmamo. Kêlêtsô ya me ke go senya tlhaolêlô,

Go šupa fa m'faladi a tšhwana le Mongwato,

Fa ka ntata ya tsêô merafe e e ka kôpana,

Ya bofagana jaaka ngata ya dikgong.

Kala. Fa O bolêlêla 'rangwana'go kwa gae,

A o tla dumêla mo go se O se bôneng?

Mmamo. Ga kake a dumêla sepê;

Ó tla gôpola ke bôgisa Sakôma.

Le fa go le jalo kea tsamaya. (Ó a êmêlêla)

Maoto a me ke utlwa a le bole'a;

Ntlo ya gago e a dikologa;

Matlho a me a bôna dinôga.

Kala. O se ka wa wa, Mmamotia, tlhê!
Itšhwarêlêlê ka nna ke tle ke go thuse.

Mmamo. Ke ba'a tlhôngô legetleng la gago.
Utlwa, sedidi sa me se ilê!
Kalafi, O nthusitse morwa Kgosi.

Kala. Fa ke le wêna ke ka bo ke sa tsamae,
Ke ka bo ke rapama mo phateng êno,
Gore setšhogô le letsapa di tsamaê,
E re ka mošô ke yê gae ke tšwa fano.

Mmamo. Ga ke kake ka ya gae,
Kwa lwapeng ba ka ntêlêka,
Ga ba kake ba mpotsa ke tšwa kae,
Ga ba kake ba leka go mpoloka;
Ba tla mpopêla kgomo ya mmopa,
Le Modimo tota O sa e bopa.

Kala. Ke lêmoga gore O mo bothateng.

Mmamo. Bothata ké lentšwe le le bôtlana,
Jwa me bo bogolo go feta dithabana.
Sengwê ga ke batle go se bolêla,
Mme ke tla se dira fêla go ikgolola.
Ga ke batle go mmôna fa pele ga me,
Ga ke mmatle mo botshelong jwa me.

Kala. Tlogêla a mantsi O ikhutse.

Mmamo. Kea mo ila!
O a nkutlwa? kea mo ila!
Le ngwanyana yole wa gagwê.
A ngwanyana yo o bošula!
Ke ba ila ka kilô e kgolo.
Oo, Modimo o o kwa godimo
Ga magodimo a a kwa godimo!
Bogolo ke kaa šwa, Kalafi,
Bogolo ke ka ya le naga! (Ó bua ka kgakalô)

Kala. Mmamotia, O ntebilê ga O mpône,
Kgakalô e go kadilê matlhô.

Mmamo. Leba, O itse ntlo ya ga Sakôma—
O itse ntlo eo sentlenyane fêla?
A mmaba yo o mašwê wa ngwanyana!

Kala. Tebô ya botho e boêla mo go wêna;
Mmala wa gago o šupa botshelô;
Madi a gago a tsamaya nameng;
Jaanong O bôna se O se dirang.

Mmamo. Ke ne ke bua dilô mmamang?
Ruri ke ne ke sa ikutlwe.
Jaanong kea tsamaya.

Kala. Fa O ka bo O ipôna O ko'o O lela;
O mosetlhana fêla jaaka phôfu e tlhontsê,
O lapilê, moriri wa gago o tlharaletse,
Nonofô ya'go e tlhotlhorêgilê thata fêla;
O tsididi jaaka dikgatlapana tsa maruru,
Molomo 'a go o dira jaaka 'gadima la maru;
Bona jaaka O tšwala matlhô a a lapileng ao!

Mmamo. Ruri, O molepi yo mogolo wa dilô,
O mmui yo o loleme lo tsholô.

Kala. Fa O tšhwara kgôfê O ka lapologa,
Dilô di le dintsi O ka di lêmoga,
Wa di bôna ka mogopolo o o phêpa,
Tsa se ka tsa gola tsa ipolompa,
Lekgabana la gola la itira Šwaneng,
Seolo sa kôkômoga jaaka tlou baneng.
Ga ke na go lala mo gae kea tsamaya,
Mophatô wa me o ka tšoga o mpolaya.
O ka sala le ntlo ya me wa rôbala
Le fa 'nonyane di tšoga di balabala.

Mmamo. Ke tla tsêna ntlong ya borôkô;
Ke tla tšosiwa ké go l'la ga dikoko.
Ke tsêna ntlong ya tšhwanô ya lošo,
Letsatsi ke tšoga ke le bôna ka mošô.

Kala. E tla re dikoko di kuêlêla marang,
Phakêla letsatsi le tloga le tlhaba,

Masa a rwele a tla a le matlhaba,
Go se na motho jaanong o lorang,
Ke bo ke tsêna mosimane wa lekau
Go go falotsa diphatsa mênong a tau.

Mmamo. Ke itumela thata, rra;
Matlhô a me a tlala dikêlêdi;
Pelo ya me e tlalalana madi.
Tsamaya, O mme ke rôbale, rra!

Kala. Ke tšhwana le banna bôtlhê,
Le nna ga ke batle dikêlêdi,
Ga ke batle meetse ao a sesadi;
Kana lona basadi ga lo a latlhe.

Mmamo. Lala O rôbetse, rra. (Ó phimola dikêlêdi)

Kala. (Ó bua a le nosi ka kwa ntlê ga ntlo)
Go na le sengwê ngwaneng yole wa batho
Se se natefisang pelo ya me fa ke mmona.
Phatsimô ya gagwê e ntsêna ka matlhô,
Segakolodi šônê se ntse se gana.
Ke eletsa go mo thusa fêla thata
Ka ke šôlofêla gore kea mo rata.
(Ó a tšwa)

Mmamo. (Ó ipipa tlhôgô ka kobô a bo a re:)
Jaanong ke rapama mo diphateng tse di monate
Go nyêlêla mo lefatsheng le lentšho la borôkô.
A lefatshe le le monate lefatshe la borôkô!
Ké lefatshe le le meriti e diphuka,
Lefatshe la ntlo e kgolo ya ditôrô,
E e kôkômogang gareng ga tikologô
E e gakgamatsang mo go golo ya lefifi,
Ntlo e e phêpa, e ntlê, e tšhweu,
E mejakô e megolo ya yônê ya gouta
E agang e atlhame ka lobaka lôtlhê
Go amogêla morôbadi mongwê le mongwê.
Ke tsêna kgôrong tsa yônê bosigong jono.
Gantsi ke tsamailê gareng ga mantlwana,

Gareng ga mantlwana a a phêpa a yônê,
 Mme go sa setse mantlwana a le mantsi
 A mo teng ga ônê ke sa go itseng,
 Ke batla go tsêna gareng ga nngwê
 Ya matlo ao mo bosigong jono,
 Gore ke tle ke nnê le nonofô go rêêtsa
 Tidimalô e kgolo e anama le ntlo yôtlhê,
 Ditôrô di khukhutha jaaka ditsiakgopê 'fifing.
 (Ó a rôbala)

Temana 4.

(Mahubê aa sa. Mmamotia o mo ntlong ya ga Kalafi).

Mmamo. Ke batla gore ke tsamayê
 Ke yê kwa ke senang go bônwa ké opê.
 Seane sa rona sa Setšwana sa re:
 Lekgatlakgatla le ja pholwana.
 Modikologa o ja pholo ya tona.
 Ga go na ope motho yo o ka mpônang,
 Dinalêdi di sale godimo ga legodimo.
 Ke tšoga mo phateng kea tsamaya,
 Mpêêtšhane 'naong ga ke na go mo ipaya.
 A ke yê gae kana ke yê le naga?
 Dilwana dingwê tsa me di kwa lwapeng,
 Ke tla di tsa'a ke inaya lefatshe.
 Se ke setlatla sa ntlo ya ga Kalafi,
 Ke tla se bula ke se tšwala jaaka pele
 Gore a se ka a lêmoga fa ke tsamailê,
 Fa ke editse 'phôi la naga ke fofilê,
 Ke dule ka maribêla a ntlo jaaka nonyane,
 Go sela diphofa kwa ntlê go ikagêla,
 Go aga setlhaga sa nonyane setlhareng.
 Kana kgololêsêgô e monate jang!
 Ke tle ke bônê leeba le phaphasêla ntlong,
 Le betsa ka diphuka ditlhômêšô godimo,

Matlhô a lônê a lebilê kwa le kwa le kwano,
Le batla go tšwa ka 'tšhoba la mogôdu,
Ka photlhanyana le fa e se nene.
E re le tšwa O bônê le ya godimo,
O bônê ekete le ka kgoma dinalêdi,
Le šupa le dule lefifing la tšshwarô,
Kgololêsêgô jaanong le e bônê lesêding,
Le ka pagama setlhare le sa disiwa,
La sela mmedi nageng le sa bôife.
Kgololêsêgô e le nna kea e tlhoka;
Ke tla itlhotlhora le nna ke tla tsamaya,
Ke tla etsa lephôi lele la naga.

(Ó a tšwa).

(Kwa ntlong ya ga Sebôpeng, 'rangwana'gwê Mmamotia.
Go tsena Polokô, mosadi wa ga Sebôpeng, o tšwa
kwa ntlong ya borôbalô o tšositšwê ké go utlwa
sengwê se tsamaya kakwa ntlê ga ntlo).

- Polo.** A O motho? A O motho?
Sebô. Polokô, O a ntlhodia, mma!
Polo. Ka re, a O motho?
Sebô. Tla O rôbale! O bua le eng?
Polo. Hêêla! Ka re, a O motho?
Sebô. Nnaa wa re O bôna'ng?
Polo. Sengwê se tsamaya ka fa ntlê.
Sebô. A ké wêna modisa wa dilô tse di tsamayang bosigo?
Polo. Hêêla! O batlang kwa ntlong eo?
Sebô. O setsênwa ruri, tla O rôbalê.
Polo. Ke rôbale motho a ntse a ya go re utšwela?
Sebô. Ké mang?
Polo. Ké mang! Tšoga mo borôkong!
Mmamo. Ga ke legodu ke Mmamotia.
Sebô. A re ké mang?
Polo. A re ké Mmamotia.
Sebô. Mmulêlê a tsene.
Polo. Ke bulêlê seaka se se tlang masigo?

- Sebô.** Mmulêlê re utlwê gore o tšwa kae.
- Polo.** Dipopêgô tsa ngwana yo di mašwê;
Boikgantšhō jwa gagwê bogolo thata.
- Sebô.** Bulêla ngwana a tsênê!
- Polo.** (Ó bula setlatla. Mmamotia o tla fa kgōrong).
O batlang fa? O tšwa kae bosigo?
'Rangwana'go o tla go bola'a gompîeno;
Fa a go bōna o tla go lobêla dintsi.
Tsamaya a ise a go bōne, mosadi!
O batlang fa moleofi ké wēna?
O re tlhabesitse ditlhong fêla thata,
O sentse leina le le siameng la rona,
O le tladikilê ka bolōkō le serêtsê.
O fetile mephatō ya Kgosi ka kae?
- Mmamo.** Mephatō ya Kgosi?
- Polo.** Ee, mephatō ya Kgosi.
- Mmamo.** Mephatō ya Kgosi efe?
- Polo.** Mephatō ya Kgosi e e go batlang.
- Mmamo.** Mephatō ya Kgosi e e mpatlang?
Ga ke tlhaloganye se O se buang.
- Polo.** O se ka wa nteba jaaka ekete ga O itse!
Tsamaya, tšwa mo lwapeng le, ga re go batle fano!
Ka re, tsamaya, tšwa fa!
Lobaka lôtlhê re ntse re tlotlêga,
Jaanong O re tlontlolotsê; tsamaya!
Ga re batle O bolaêlwa fano.
- Mmamo.** Ke bolaêlwa fano?
A ke bolaêlwa Sakōma go bo a le mofaladi?
(Polokō o tšwalêla Mmamotia ka kwa ntlê).
- Sebô.** Ke rile bula ngwana a tsênê.
- Polo.** A a tsamayê; ga re batle go tshêlwa bošula.
- Mmamo.** A nna lesiêla la mogolo!
Ke tlogêla lelwapa le ruri,
Ga ke na go boêla fano gapê.
Ke ya kae? Ke ya kwa go mang?

Ke tla tshela jang? Ke tla sirêlediwa ké mang?
 Ke tla tshabêla kwa go Kalafi;
 Ke tlhômamisa gore o tla nthusa.
 Ké eng se se ntirang gore ke mo gôpolê?
 Ké eng se se ntirang gore ke mmônê?
 Botshelô jwa me bo mo diatleng tsa gagwê,
 Fa ke mo tlhôka ke tla bo ke latlhêgilê,
 Seo ka boammaaruri kea se utlwa.
 (Ó bua a ntse a tsamaêla ntlheng ya ntlo ya ga Kalafi).

Temana 5.

(Go maphakêla a magolo. Mophatô o romilwe ké Kgosi go tlhôtlhômisa se se diragetseng. Kalafi o feta a letsa molôdi o ya kwa ntlong ya gagwe. Ó buisiwa ké Pulê, moêtêlêdi wa mophatô).

Pulê: Hêê, rra, O batlang fano?

Kala. Kea kwa ntlong ya me, rra.

Pulê: Ntlo ya gago e kae?

Kala. Ntlo e e fa pele ga me e ke ya me.

Pulê: Leina la gago, rra?

Kala. O isa kae leina la me, rra?

Pulê: Ke batla leina la gago, rra.

Kala. Go dirafetse'ng?

Pulê: Se ntie, rra, ke batla leina la gago.

Kala. Kalafi.

Pulê: Kalafi! Ngwana'a Kgosi ya rona?

Motho wa batho, ngwana' motho yo montlê,

Morwa sefapatêla sa marumo o bogale,

Bogale jwa gagwê bo ntshitse banna ditshôka,

Bo ntshitse bonkêtê ka tshaka sefatana,

Mabôkô a bônê a tlêtse-tlêtse lefatshe.

Kala. Go dirafetse eng, rra?

Pulê: Mong wa me a re tsênê mo ntlong O bônê.

Kala. Kgakgamatšô e e leng mo ntlong ya me ké efe?

Pulê: Ngwanyana mongwê o bolaetšwê mo ntlong e.

Kala. Ngwanyana!

Pulê: Ee, o bolaetšwê mo ntlong e bosigo.

Kala. O bolaetšwê mo ntlong ya me bosigo, ngwanyana!

Nnyaa, e seng mo ntlong êno ya me, rra.

Pulê: A go letse go sa tla opê ngwanyana mo?

Kala. Ó letse a tlišê.

Ke mo tlogêtse mo.

Pulê: Mme ngwanyana yoo o šulê morwa Kgosi.

Kala. Ao, a ruri go ka nna jalo batho bêtsho?

Ênê ngwanyana yo montlênyane yole,

Yo lentšwe la gagwê le leng monate?

A ngwanyana yo montlê wa mogolo!

Pelo ya me e mo mometšong wa me,

Lefatshe le dikologa matlhong a me.

A lefatshe le le ditirôtirô la rona!

Mongwê wa mophatô: Pulê, tšhwara motho yoo!

Tšhwara motho yoo re mo golêgê!

Pulê: Lo itse gore ké mang ba-gaetšho?

Yo mongwê wa mophatô: Kgosi e rile a tšhwarwê!

Mophatô: Mo tšhwarê, ké mmolai!

Mo tšhwarê re mo golêgê!

Pulê: Ba-gaetšho, a re tla tšhwara motho fêla

Re sa itse gore a ké ênê mmolai?

Mophatô: Mo tšhwarê, ké mmolai!

Mo tšhwarê re mo golêge!

Pulê: Didimalang, ba-gaetšho;

Nthêêtsang bana ba ga rra.

Motho yo ke santse ke mmotsa dipotšô,

Ga se tshiamô gore ke mo rwêse diphatsa,

Ke mo gobêlêlê ka bômo molatô o montšho,

Molatô o o bošula o o sephara,

Ya re ka mošô ka tšoga ke ikôtlha'a

Fa morafe kgotleng o mo ôtlha'a.

Kala. Mophatô wa Kgosi, ga se nna mmolai.

Mophatô: Re nêlê mmolai, mo tlise re mmolayê!

Kala. Ga ke mo itse,

E bile ga ke itse yo o bolailweng.

Mophatô: Go bolailwê ngwanyana! Ngwanyana!

Ngwanyana mo ntlong ya ngwana wa Kgosi,

Ngwanyana yoo wa batho o šulê!

(Mmamotia o a tsêna).

Mmamo. Dumêlang, bo-rra.

Mophatô: Dumêla, mosadi.

Mmamo. Oo, dumêla, Kalafi.

Ke itumêla thata go go bôna;

Ke ntse ke go tlhoka thata.

Tebô ya gago e bošula jang!

Batho ba ba batlang fano?

Kala. Lesilo ké wêna, fêtoga O tsamayê!

Batho ba ba batla wêna; tsamaya!

Mmamo. Ba batla nna?

Ke dirile'ng se ba se mpatlêlang?

Kala. Se buê, tsamaya, mma!

'A go nteta fa moruleng ole.

Fa ke se na go fêtsa le batho ba,

Ke tla tla ke go bôna teng.

Mmamo. Ke gakgametse, mme kea tsamaya.

Ke lêlêkilwê jaaka ntša kwa lwapeng;

Le fano ke bôna šônê sa mo mošong,

Dinonyane tšônê di na le sentlhaga,

Nna ga ke na fa ke lalang teng,

Fa pelo ya me e ka ikhutsang gônê.

Kala. Se diêgê, mma.

(Mmamotia o a tšwa).

Pulê: Morwa Kgosi, tla kwano ke go botsê dipotšô.

O bua'ng se setêlêlê le ngwanyana yoo wa batho?

Se diiwê ke letlhaa le lesêtlhana, Mongwato;

Re bolêlêlê se O se itseng ka ngwanyana wa maabane.

Kala. Loapi lo no lo apêre dinalêdi

Fa ngwanyana a tla a kgapha kêlêdi,

Makgwafo a gagwê a kukêgêtse godimo,
Matlhô a phatsima jaaka 'nalêdi tsa legodimo.
Ka mmotsa O taboga O tabogêtse kae?
A re o tshabilê o lêlêkilwê le kwa gae,
Ó tshabilê le mosetsana wa ga Sakôma,
Ó tshabêtse ntlong ya motho wa ga Sekgoma.
Ka mmulêla ntlo ya me a tsêna,
Ka mo tlogêla a rôbetse, ngwanyana.

Pulê: Ruri, le jaanong o sa rôbêtse!

Kala. A re tsênê mo ntlong
Re yê go bôna yo o šuleng.
(Ó tsêna mo ntlong le Pulê).

Pulê: Thaka! Ké yoo ngwana wa mogolo!
Ekete thamo ya gagwê e rôbêgilê.
Leba mafalautlhô le mašuputšô!
Leba mabidikamô le mabetabetanô!

Kala. Ga se Mmamotia yo o dirileng jaana.

Pulê: Mmamotia!

Kala. Ke tlogêtse Mmamotia mo ntlong e;
Ke gakgamala go bôna Ponalô fa.
Tse ke diphošôphošô tsa masilo,
Di rarabololwang ké baitsianape!

Pulê: Mmamotia o ne a batlang fano bosigo?

Kala. Ke setse ke tthalositse, Pulê,
Ka re o tlišê fano a tshabilê.

Pulê: Pelaêlô ya me e mo go Mmamotia.

Kala. Mmamotia o diatla di bonôlô,
Pelo ya gagwê ga e tšhwane ya mmolai,
Ga matlhô a bogale jaaka Ponalô,
Le kwa lwapeng lwa bô ga tlhōka balai,
Ga kake a tšhwara opê ka mometšô,
A mo betabeta ga nna mašuputšô.

Pulê: Ke belaêla fêla ka a letse mo,
Ga ke dumêle fa a ka bolaa motho.

Kala. Wa reng ka moletsi wa sebintšolo, Sakôma?

Pulê: Ga ke dumêle fa a ka bola'a Ponalô!

Kala. Moja le motho ké ênê mmolai wa gagwê.

Pule: Go ntse jalo; mme ke batla go tšhwara Mmamotia;
Kea go roma mophatô gore o mo golêgê.

Kala. Nna kea go batla Sakôma gore re mmotse dipotšô.
(Ba kgaogana ka ditsela. Kalafi o ya kwa Mmamotia o mo letileng teng).

Kala. Mmamotia, a re sie re lebe Tebele!

Tsenya mômô nameng re tshabê;

Bošula jo bogolo bo go sêtse moragô.

Kgosi Lepemola o tla go sirêlêtsa.

Mmamo. Ke dirile'ng lo sa se mpolêlêleng?

Kala. Ponalô o šwêtse fa O letseng teng maabane,

Ó kgamilwê ké diatla tsa senna,

Mme batho boammaaruri ga ba bo bône,

Ba re Mmamotia selalome sa ngwana,

Ké ênê o bolaileng Ponalô go rôbêtšwe,

Bana ba bangwê mo matlong ba tšwalêtšwe.

Mmamo. A 'fatshe la dipôgišô lefatshe la rona!

Ke tšhwara fa, Mmamotia, ke tšhwara phôrôka,

Le morafe wa gaetšho ga o na go mpoloka,

Basadi ba mono ba tla re ke sebatana,

Mmamotia ke a itia fa ke titatita.

A re tshabê, Kalafi, mabaka a rona a thata!

Kala. Fa re tsêna Tebele ke tla go dibêla,

Ke tla go rwala jaaka mogopo wa bogôbê.

Mmamotia ke a go rata nna ke tla go nyala,

Ke tla go nosa lorato lwa meetse a megobe.

Ditlôu tse dikgolo tsa Tebele di tla nkitse;

Masonya a mantšho a ga Lopemola a tla nkitse.

Mmamo. Tsela telele, a re tsamaye, Kalafi;

Ao re tla a bua re le kgakala.

(Ba inaya lenaga).

KGAOLO 3.

Temana 1.

(Go mo mošong. Go tsena Sakôma, Rrêkgosi, Pulê, Seloka le ba bangwê ba motse ba ya kgotleng ya Kgosi).

Rrêngo. Bo-rra, a lo utlwile fa Kalafi a thôbilê?

Pulê: Ga twe o tshabêtse le Mmamotia Tebele.

Selo. Nnyaa, ga ba ya Tebele, ba ile Mokwêna.

Rrêngo. Bangwê ba re ba ile go mêma ntwâ kwa Tebele.

Selo. Ké puo fêla eo.

Pulê: Mmamotia o tlogetse 'rangwanaagwê a sa mo laêla.

Rrêngo. Ga twe 'rangwanaagwê o mo kobilê setlhogo,
A mo ntsha ka seferwana jaaka ntša bosigo.
Sakôma, molekane, ke'ng ntlâ ga O akgêle,
O didimêtse O rile tu, ga O bolêle.

Sakô. Moledi ga na lepê lefoko, molekane,
E a re fêla go tsêrwe dikgang ênê a tlhona,
E re go tshêgwa a sekeseke dikêlêdi.

Rrêngo. A O gôpotse mosetsana yo motšhwana,
Ngwana 'a Bangwato yo o mênô mašwaana?

Sakô. Rrêkgosi, malatsi ano ga se a malôba
A le monate, re tšhwara mabêlê a maroba;
Gompiêno bangwê batho ga re ikitse botshelô,
Re kôrôbêtse jaaka batho ba le bosilo.

Selo. (Kwa thokô) Lekau la rona le jewa ke sebe mo moweng,
Sengwê tota se mo feretlha segakolodi.

Pulê: (Ó a sêba)

Pelaêlô ya re ke ênê mmolai wa ga Pônâlô.

Rrêngo. Utlwa, a re, o kôrôbêtse jaaka motho a le bosilo!

Selo. Ke tla mmotsa go le go nene ka ga Pônâlô,
Fa a mo kgamile o tla tlola ditlhabêlô.

Pulê: Bogosi bôno jwa re mmolai a tšhwarwê;
Nna le mophatô wa me ga re rôbale,
Re tletse lefatshe lôtlhê jaaka tsie.

Selo. Morêna, tlhê, Sakôma, a ko O nthêêtsê:
Ngwana yole, Pônalo o šule jang?

Sakô. A ké nna Modimo ke laolang dintšho tsa batho,
Kana mmadi wa 'nalêdi tsa matshelô a bônê?

Selo. Monna wa kgosing se ômane kea rapêla;
Motho fa a botsa o a bo a batla go itse;
Potšo ga e arabiwe ka potšo, rra.

Sakô. Leba fa, Seloka, O se nthumolê!
Itse, lesilo le tsalwa le matlhale.

Pulê: Batho ba lêmogana loêtong;
Mme ntle re tla go lêmoga mo puong!

Selo. Nonyane e 'nala dintlha ga e na lešomô;
Fa O re ngapa re sie re se na modumô.

Sakô. Bo-rra, nakô ya me e fetile kea tsama'a:
Rrêkgosi, a re yê go tlhola Mmadiphefô.

Pulê: O tantse fêla jaaka kama, Seloka;
O rile go umaka itlhô, itlho a itšosa.

Selo. Ke itse lobopô lwa tlhologanyô 'a motho;
Sakôma o itse kwa Pônalo a go ileng.
Kana 'fatshe la rona ga le na nnete;
Mo'ira molato ké ênê modira tshiamô.

Rrêkgo. Sakôma, a re tsama'e, rra.

Pulê: Lo bile lo gapogêla kwa go Mmadiphefô!
A re yeng kwa phuthêgong nakô e fetilê.
Kgotla ga e ke e leta mogale yo o seong:
Fa lo gôrôga teng lo tla fitlhêla go builwê.

Rrêkgo. Re tla etsa koko e gopotse mae;
Re tla fofa re obile diphuka.

(Sakôma le Rrêkgosi ba tšwa).

Selo. Bo-rra, a re yeng kwa kgotleng,
Banna ba tšhotsê ditilô,

Bangwê dipora baa di akga;
Gongwê re ka tlhōka mannō.

Pulê: Setilō sa me kwa kgotleng se a itsiwe,
Le mannō a me a itsiwe le ké ba bannye,
Ga a tsêwe le ké bompagane ba rona,
Ga a tsêwe ké dikudubane tsa motse,
Le fa bônê ba sena pōifō le ditlhong,
Matsalō a rona ba batla go a re tsêêla.

Selo. Sakōma o nanka mo motseng a itebêtse.

Pulê: Motho yo Sakōma o ikantse mang?
Re batla Pōnalō mo go ênê.
Bona, ga tsêe le bapê ba mono gae kang,
Ga go opê yo o itseng kgopolō ya gagwê,
Kgotleng o didimêtse ga na molomo,
A fetoga le pênne a intsha semumu.

Selo. Batho ba le bantsi ba setse ba mo lemoga,
Ba re o na le lekōkō la baitse-go-bua,
Ba e a reng ba bua e mebala ba dumêlwe,
Banna tota ba gae ba ba loleme lo tšholō.

Pulê: Ba e a reng ba re go dirwê O bōne go dirwa;
Matshêgō a magolo a morafe wa rona,
Ba fa ba seo mo gae go tliwa mašogōtlhō,
Letsatsi la bogosi O bōne le fifala
Le dinalêdi tsa boitumêlō di nyêlêla.

Selo. Tota banna ba ga rona baa ikanyêga,
Fa letsatsi le ka fifala fa ba seo,
Dinalêdi loaping tsa gana go leba.

Pulê: Thaka! Batho ba teteane kwa kgotleng.

Selo. Phuthêgo e ké ya eng, Pulê?

Pulê: Ga ke na kitsō epê, ruri rra.

Selo. A O bōna setilō sa gago sentlê?

Sa me ke sele se bapilê le—

Ké mang motho yole? A ké Rrêkgosi?

Pulê: Ga ke itse, mme ga ke šolofêle jalo.

Ba tla bo ba le bofêfo mo go kae-kae!

Selo. Kea go dumêla ga se ene.

Pulê: A ruri ke tla bôna tsela go ya setilong sa me?

Selo. O ba šukunyê fêla O fete.

(Ba tsêna mo kgotleng)

Temana 2.

(Sakôma le Rrêkgosi ba ntlheng e nngwê ya motse)

Rrêkgo. Monna 'a kgosing, a O utlwilê Seloka?

Sakô. Ke mo utlwilê, mme ke tla itlhaba ngololo.

Rrêkgo. Sakôma, mmutla o se ka wa rôtha madi.

Rwala mpêêtšhane 'tlhako sa bo-rra'a rona,

O tshabê, motho ga itsiwe e se naga,

Ó ka tloga a go tšhwara O itebêtse.

Sakô. Ija! Go leele ké kwa marung,

'Fatsheng batho baa rakana.

Rrêkgo. Mo 'tsatsing lêno pelo ya me e khibidu,

E tšhwana ya bana ba lwêla legôdu,

Ka O re tsênyêditsê mfofolêla mo gae.

Batho re tla dika re ba tshabêtse kae!

Fa ba ka utlwa ba tla nyêra marapô,

Basadi 'lwapeng ba tla latlha megopo,

Bana mo mebileng ba tla kua mekgosi.

Fa O rata O ka nna pelo nngwê fêla,

Letlapa wa le falautlha ka dinala,

Wa 'ira se O ratang O se dira O le nosi.

Sakô. Rrêkgosi, ga O ise O ntimetse gopê:

O tshedilê le nna sentlê jaaka kgope.

Mathata a le mantsi O a nthusitse ôtlhê,

Seo, rra, ke nnete tota re se itse rôtlhê.

Rrêkgo. Ga twe mmua-lebe o a bo a bua la gagwê!

Rra, fa O sa tshabe bêno ba tla go bola'a.

Makau a gompîeno re batla phêtogô:

Tlhôgô ya yo mongwê e atlholwa ka tlhôgô!

Sakô. Rra, ke go utlwilê ka 'tsêbê tsôtlhê.

O sale le Modimo kea tsama'a.

(Ó ina'a naga).

Rrêkgo. (Kwa thokô)

Monna yo o sale a bolêla go le gale,

Kêlêtsô ya 'gwê re e utlwilê go le pele,

Fa a batla Mmamotia fêla go mmoloka,

Barati ba ngwanyana ba mo seleka,

A tla ba tlhotlhora gaeng jaaka matlhare,

Go tshela esi le basadi jaaka nare.

Mathaka a šupa letsatsi fa godimo,

A re, tlhê, ga kitla a mutlhiwa melomo,

Bogolo a ka fêtoga diphôlôgôlô,

A itshelêla matshelô segologolo!

(Go tsêna Phôi, Pulê le Tirô ba tšwa kgotleng)

Phôi: A O no O se kwa kgotleng, Rrêkgoši?

Rrêkgo. Ke ne ke seo, rra.

Pulê: Monna, ga go thatanyana go thata.

Rrêkgo. Go dirafetse'ng kwa kgotleng?

Tirô: Ga twe Sakôma o setse a itebêtse,

Ó batla go gapa ono motse,

Lefatshe o batla go le ja bošwa,

Bogolo re ka nyêlêla ra šwa!

Pulê: Re bua jaana Sakôma o kae?

Rrêkgo. Sakôma o kwa legaeng la gagwê.

Tirô: Batho mono ba setse ba mo golêga,

Ba re molato o mo isitse le naga.

Phôi: Monna, tlhê, se sa fêleng se a bo se tlhôla.

Dišhwanêlô tsa rona di tla bônala.

Ba le bantsi ba tla bolawa ka segai,

Gongwê ba bangwê ba tla tshaba legae,

Mme kwa moragô tshiamô yônê e tla fênya,

Lesêdi le phatsimô e ntlê di tla bênya.

Motho a se molato ga na go golêgwa,

A sa 'ira bošula ga na go bolawa!

Tirô: Banna betšho lo ganetsana ka lefe?

Mafoko a kgotla ga a buiwe mo mananeng,
Ditlhare tsa mono di na le ditsêbê,
Le dinonyane tsa rona di itse go bua,
Di itse go bolelela batho mafoko.

Phôi: Rona jaanong ga re sêbe re lapilê.

Pulê: E tla re ka mošô O bo O ikganêtsa.

Tirô: Ee, fa badira-le-thata ba go gata dirêthê.

Phôi: Re tla bôna fêla lobatla lo tlêtse.

(Bôtlhê baa tšwa)

(Go tsêna Sakôma. Ó mo nageng, o tshabêla kwa Mokwêna)

Sakô. Malôba a maabane go le labotlhanô,

Go boletšwe mafoko a magolo kgotleng,

Ke fano ga kea rwala sepê magetleng,

Ke tšhwana fêla le motšofê wa phôfu.

Puô ya me ke e bolêtse jale malôba,

Maikutlô ôtlhê a me ga ke a ka ka a lôba,

Le malwapeng ke utlwile a ntse a bolêlwa.

Kalafi o ilê le mosadi wa me Mokwêna;

Mmamotia o ilê le naga ke sa itse,

A se na tumalanô le monna 'a motse,

Monna wa gagwê nna, Sakôma, ke sa utlwa.

Puô e kgolo ga e a lekana makau

Ba boganka jwa bônê bo fetang jwa tau,

Phôlôgôlô kgolo e e mariri ya naga.

E lekanye bannabagolo ba motse

Ba e a reng fa ba bua ba ipotse dipotšô.

Kea itsiwe nna ke mogale, Sakôma,

Mogale, thaka ya marata go lowa!

Fa ke bôna Kalafi re tla tllhabana,

Re tla lwa phakêla bosigo bo selê,

Re tllhabanêla Mmamotia o mo ntsêetse.

Maoto a me mpêlêga ke lebê Mokwêna,

Ke lebê lefatshe le ilweng ké Mmamotia!

Ke go lebilê ka pelo e e botlhoko,
 Ga ke rôbale ke tšoga le melôdi
 Ya ntlha phakêla ya 'koko di lela.
 Ke tla fitlha Mokwêna go le makuku,
 Ka maphakêla malwapa a kua pherere.
 Ke tlhòkile kgôfê ka batla molemô,
 'Ngaka tsêtšho tsa ntôpa 'nku tse dipirwa.
 Fa ke gôrôga molemo o tla bêrêka,
 Medi ya bo-rrê e tla dira ditirô,
 Lefatshe lêno ga le na go jewa sephai;
 Kalafi ga ke na go mmusêtsa gae.
 Ngaka ya me e mphilê 'naka la phala,
 Ka medi e mentšho o le tladitsê fêla,
 Le lomao lo lontlha o lo tlhômêtse foo.
 A re ke fitlha ke lo l'êtse molôdi,
 Ke bitse Kalafi ka leina gararo,
 Ke re: "Ka 'naka la more kea latola,
 Kalafi, botshelô jwa gago kea bo tsa'a!"
 Medi ya bo-rrê e tla dira ditiro,
 Kalafi o tla latlha diaparô tsa gagwê,
 A taboga le lefatshe jaaka nôga,
 A šwa a bôkôlêla jaaka podi.
 Ke tsêna ke tla lôtlêgêla Bakwêna:
 Fa ba se segô morafe o tla senyêga,
 Kalafi o tla senya motse ba sa o rata,
 Marope a bônê a tla nniwa ké ba batona.
 (Ó a tšwa)

Temana 3.

(Kwa ga gabo Sakôma. Go tsêna Rra-Sakôma le Mma-Sakôma le Rrêkgosile Seloka. Go maitišô).

Mma-S. Ke ra'a ruri, ka rrê, pelo ga e bolae
 Fa e le fano ke sa bôna dinalêdi.
 Ngwana wa me yo o nosi o ntatlhilê,

Sakôma golo o go ileng ga ke go itse;
Fa a jelwê ké ditau nageng go a tšwanêla.
Ó tlišitse bohutsana moriring wa me,
Dikgašwa tsa me tsa mabêlê di a bolaa,
Di ubisiwa ké pelo e e botlhoko ya me.
Rra-Sakôma, mphê motšoko foo ke gôgê,
'Kêlêdi ke tse di mpharafara matlhong,
Le mamina le ônê a mphala magalapa.

Rra-S. A mosadimogolo wa me!

Bana ba rona baa re bogisa ruri;
Re tshelêla mo botlhokong ba le bannye,
Re šwele mo botlhokong le ba godilê.
Mma-Sakôma tsa motšoko O gôgê,
O êthimole thata bohutsana bo tšwê.

(Ó a mo goisa)

Mma-S. Pelo ya me e khibidu;

Pelo ya me e kgaletse madi.
Kea leboga motšoko o tla nthusa. (Ó tsa motšoko)
Êthi! Êthi!! Êthi!!! (Ó a êthimola)
Motšoko wa gago o bogale tota!

Rrêgo. Ngwana wa lona o tsêetse banna botlhale,

Ó tsêetse batlhale ba batona maanô,
Ba kwala lekwalô le ênê a le kwale,
Ba tšhôme diteme le ênê a di tšhôme.
A fitlha Mokwêna o tla leka go bua,
Le diphôtlha tsa botsênô o tla di bôna,
Maêmô a gagwê a tla gola bogolo,
Ba tla tšoga ka mošô ba mo kakoba.
Mma, e se re monna a falêtse wa lela,
Monna a tsêrwe ké lefatshe ga gopolwe,
O mo gopola O mo dirêla diphatsa,
'Kêlêdi tseo di tšwa madi a mmele 'a gagwê.

Mma-S. Ngwana 'a rona, Rrêgosi, yo o 'atla dintlê,

Yo o pelo tšhwaana go abêla setšhaba,
Go aba loratô lwa gagwê go ba bannye.

Re fê kgakol' lô re lale re rōbêtse,
Rona batšofê re lale re itumêtse.
Bohutsana ga bo motho a le mogolo,
Ga bo na le motho a na le tlhōgō e pududu,
Malatsi a botshelō jwa gagwê a le mannye,
Bo balabadisa motho dilōnyana,
Dilō dintsi a di bope ka mogopolo,
Di kōkōmoge di fitlhe kwa Modimong.

Rrêkgo. Seloka, mme ntle rra ga O nkême nōkeng;
Mme ntle monna wa gaetšho ga O ntšwarise
Ntšwa ke lwa le nare e e 'naka le kidika,
E e 'naka le sekupu nare ya gago!

Rra-S. Ke go ême nōkeng ngwana wa me.

Rrêkgo. Ba ntse ba botsa ba-tšwa Mokwêna,
Ba re: "Lo bua jaana lo bua lefe?
Mme ntle lo tla re tsênya merafe,
'Tšhaba di tla re bitsa banyana
Ka lo tlola 'noka tsa masigo,
'Fatshe le le tla sala moragō."

Rra-S. Ke tla tšoga ke ya kwa go Sekgoma, morêna,
Kwa go Ramotlōbōdi wa bo-Rasegwetšhana,
Ke re, ngwana Pōnalō, o bolailwê ga re mmōne,
O bolailwê ké Mmamotia letsatsi le penne.

Rrêkgo. Tloga thata O rakê bagale!
Ga na lefufa yoo mogatsa Goakilweng!
(Baa tšwa)

Temana 4.

(Rra-Sakōma o tsêna go kopa thušō mo go Kgosi Se-
kgoma.)

Rra-S. Dumêla, Motho-wa-Batho.

Sekgo. Dumêla, Rra-Sakōma.

Tsa reng dikgang mo motseng?

Rra-S. Leina la rona le senyêgilê, Motho-yo-montlê.

Sekgo. Le sentšwê eng?

Rra-S. Ramotlôbôdi wa bo-Rasegwetšhana,
Ke tlilê go re a bogale bo dirwê,
Pula e dirwê, mogatsa Goakilweng.
Bakwêna ba kile ba tla go di kopa,
Ba kile ba tla go batla mašôri;
Ba tlile ba gana thakana ya Kgosi,
Ba gana ba bo ba se thetsa, Bakaa,
Ba re, tseo ditlhôgô re ntshitse Mosinyi,
Re ntshitse ngwana wa ga Lobelwana.
Bakaa ba êma ka lentšwê, ka leodi,
Jaaka nôga e e mogatla mogolo,
Ba re, tseo 'kgomo tsa rona re di ipatlêtse,
Re ntse ra di êpa ka fa Morongwa,
Re ntse re senka dieta pele,
Dikhunong tsa ga morwa Segokotlô.
Wêna sebêbê se se bogale, Ra-Kgama,
Mogale yo o mokôkôtlô o kgapha,
Mmaphiri a 'kôkô la ga Tšhukudu,
Motho wa 'kôkô la ga Ntlhômolang.
A ke tla bolawa ka digono, Ra-Kgama,
Ka lebêkô namane ya kgomo etšho?
Ke fano go a jewa kea eletsa,
Ke kôkômêitse kwa moragô ga batho.
Mogope thulêlêlê o rulêlêitse ka mmôgô
Ka fano ke teng ke tla naiwa,
Mme O gaufi ja go lekanya mogope.
Kwa gaetsho go tšogile kgaruru,
Go tla sala go bolêlwa bo-Tshimo,
Babô go se nang opê o bogale,
Go se nang yo o ka bong a kgantshiwa.

Sekgo. Rraagwê Tshimo e ne e le mogale.

Rra-S. Re mo tlhôbôgilê ka ntwâ ya Maburu,
A tshaba a palama ka fa go thata.

Sekgo. Kgaruru ya motse wa lona e tlhaga kae?

- Rra-S.** Bana ba rona ba nyala setšwana!
 Kalafi o ile ka Mmamotia re sa itse,
 Ka mosadi 'a rona re sa mo rebola.
 Mmamotia o tla senya lefatshe,
 Bakwêna le Bangwaketse ba tla ômana,
 Bakgatla bônê ba tla tllhapatsa.
- Sekgo.** Kea go utlwa.
- Rra-S.** Ga re ile Kalafi, Motho-wa-batho;
 Re batla mosadi 'a rona a itshêkilê.
- Sekgo.** Ga ke re ga twe Mmamotia o tshabile
 Ka a bolailê Pônalo?
- Rra-S.** Go ntse jalo, mme kana batho ga ba itse nnete.
 Kalafi ké ênê mmolai wa ga Pônalo.
- Sekgo.** Kea utlwa.
 O mošupi yo o tlêtseng!
- Rra-S.** Ga ke êmele ngwanake, Sakôma, fêla.
 Ke êmêla kagišô mo lefatsheng la rona.
 Fa O sa thuse malwapa a rona a tla tllhabana!
- Sekgo.** Kea utlwa.
- Rra-S.** Ke bua ke ipoêletsa, Motho-yo-montlê:
 A ke tla bolawa ka digono, Ra-Kgama,
 Ka lebêkô namane ya kgomo etšho?
- Sekgo.** Kea utlwa, rra;
 Ke tla bitsa Kalafi.
- Rra-S.** Fa O sa ntshirêlêtse ke tla šotlêga,
 O a bôna ke kôkômêtse kwa moragô ga batho,
 Batsadi ba tletse boitumelô nna kea êlêtsa.
- Sekgo.** Tsama'a rra, ke tla go dibêla.
 Nna ntšu e kgolo ke tla phamola,
 Ke tla tsa'a ka dinala ke fofa;
 Kalafi ka mošô o tla tšoga a le fa.
- Rra-S.** Sala ka pula Motho-yo-montlê.
- Sekgo.** Tsama'a ka pula, rra.
- Rra-S.** Motho-wa-Batho! (Ó a tšwa)

Sekgo. (Kwa thokô)

A namane e tona ruri ya ditlhong!
Botho jwa rona malatsi ano bo ilê!
Batlhankana ba setse ba ipôna bogale,
Ba ipitsa batho e le dintšanyana fêla.
Ntša ka selêpê nna ke ka e bolaya,
Mokaši wa tsenya mogatla maparapareng.
Ebile pelo ya me ke utlwa e uba,
Ke utlwa e fufula e tšhwana le maši.
Kana nna ke motho o se keng a tlhafuna,
O se keng a tsênya letsôgô ganong,
Go le ntwā ke gônê ke bonwang ke hupilê,
Ke bonwang ke hupilê 'gata la motho,
Ke ruma legata la mosimane oo Sêêtšô.
Batho bašweu ba re tšwêla moseja,
Ba tla le buka mafatsheng a a kgakala,
Mosejeng o o leoto o o ka kwa ga mawatlê,
Ba tlišê ba tsênya monwana khading,
Ba fudua matshelô a rona re ikêtlišê.
Ba re go Modimo godimo ga magodimo,
Kwa dinalêding tsele go tletse monate.
Segarona ra se phua jaaka mokgatha wa kobô,
Ra latlha go dira pula le go lôpa badimo.
Rona 'Kgosī tsa Ngwato re matsêna go lowa,
Re manong a a jang ditoto tsa batho,
Re jele ditoto tsa Bakgatla ka kwa Tshapane.
Ke tla kgalemêla Sakôma gore a utlwe,
Tlou yoo Mokgwana ke tla kgalema,
Ga ngwe fêla ke tla dumisa naga.
Pelaêlô ! Pelaêlo !! Pelaêlô wêê !!! (Ó a bitsa)

(Go tsêna Pelaêlô)

Pela. Motho-wa-Batho! (Ó tla a taboga)

Sekgo. Ya kwa Ditimamodimong o bitse Tšhukudu,
A tle le dikgosana tse dingwê tsa gagwê;
A laletse dikgosana tse dikgolo tsa motse.
Ba tla mphitlhela ke ba letile kwa Moruleng.

Pela. Go tla nna jalo, Motho-yo-montlê!

(Ó a tšwa)

Sekgo. Yo ke motlhanka wa me yo o ikanyêgang,

Kea itse o tla taboga jaaka tshêphê,

Ka bonakô ba tloga ba tla pitšong.

Kea go bitsa Makanana le Masilo le Kgomo,

Kgama le Raditladi ga ke ba senke,

Bônê ké balatêdi ba lentšwe la Makgoa,

Balatêdi ba Modimo o o sephiri.

Bana ba babêdi bao ba me baa mpôgisa;

Sengwê le sengwê ke se dirang baa se gana.

(Ó a tšwa)

Temana 5.

(Go tsêna Sebôpeng le mosadi wa gagwê, Polokô, mo ntlong ya bônê. Go motshegare).

Sebô. Mma, e a re fa gongwê ke ntse ke le nosi,

Ke ntse ke gôpola ngwana 'a mogolole,

Ke bônê ke êlêtsa go 'a go bua le Kgosi,

Go ipolêla fa nna ke sena ledulê,

Fa Mmamotia a re dirêtse botubi,

Botshelô jwa rona a bo apesitse bubi.

Polo. Malatsing a ruri re setse re le batšofê,

Ditlhôgô tsa rona di setse di le logwete,

Le dinama tsa rona, rra, ga di na matute,

Ga re batho, tlhê, re dilô fêla tsa morafe,

Maêmô a rona môno a dubilwê ké Mmamotia,

Fa re tsama'a ga re tlhôle re gwanta re a pitia.

Sebô. Mmamotia ké mosetsana wa burure,

Re se ka ra mo papetla jaaka tshere,

Badimo ba ka gana go re boloka,

Ya re ka mošô ra tlhôka le losika.

Polo. Ngwana yoo, ruri, ga na botho,

Ga ke na go mo itšwarêla.

Sebô. Go fosa ké ga motho mongwê le mongwê,
Go itšhwarêla namane e tona 'a moroba.

Polo. Mmamotia seganka sa ngwanyana,
O tla re digêla ka lemena.

Sebô. Ó 'rilwê ké seganka se segolo, loratô,
Se sa itseng motho a le motona.

Polo. O se ka wa êmêla ngwana a sentsê!
Moloi yole wa go bolawa ké lobêê,
A ko a thubagana fêla a sa lwala!

Sebô. Molato ké wa gago, Polokô:
Fa O šotla ka ngwana o tla senyêga,
O mo roma o tla lepologa,
A ipatlêla la gagwê lekôkô.

Polo. Ké wêna mošotli yo mogolo 'a ngwana!
E se re go le thata wa phethekgana,
Wa êtsa nôga ya mariga wa kanama,
Ya re nnete O e lebile wa phekama.

Sebô. Nonofô ya mosadi O a e itse,
Mo go wêna, mma, ke sekatana,
Dilong tšôtlhê O motlhabêlêtsi,
O mpuêla tsêbêng ka lotlatlana,
O ntelêla tlhôngong jaaka monang
Go fitlha 'tsatsi le tlisa marang.
Ke go lekilê, mma, ka serôbi,
Ka pata 'a legong ke go beditsê,
Ke bône fa ke ka dira kôtsi,
Re le mo ntlong go sena mothibi.

Polo. Ya kwa go Sekgoma O yê go ikuêla,
Batlhanka ba 'gwê re a mo rapêla.
E se ka ya re O bua a nyatsa.
A go botse kgabetsa-kgabetsa.
Fa a sa thuse re tla duba bangwê,
'Kgosana di tla ya seôpôsengwê,
Batlhanka ba tla sala moragô,
Ba sala ba di jêla magôgô.

- Sebô.** Pônalo ga bolawa ké Mmamotia.
- Polo.** O itse jang ka O no O seo?
- Sebô.** Dipopêgô tsa motho di a mo athhola.
- Polo.** Êmêlêla O yê kwa Kgosing ka bofêfo.
- Sebo.** Kea tsama'a.
(Ó a tšwa)
- (Sebôpeng kwa ntlong ya ga Sekgoma, o rakana le Sekgoma).
- Sebô.** Motho-yo-montlê, dumêla.
- Sekgo.** Dumêla, Sebôpeng.
- Sebô.** O tšoga jang, mong wa me?
- Sekgo.** Ke tšogile, rra, ga ke bône sepê.
(Ó tšhwaratšhwara bompêêtšhane ba ba mo le-tšôgong la gagwê)
- Sebô.** Mpêêtšhane o a bo a sa rwalwa, Mophuting,
O a bo a sa rwalwa ké mogatsa Goakilweng,
Ké Mmaphiri wa 'kôkô la ga Tšhukudu,
Ó a bo a akiwa mo letšôgong jaaka khudu;
O kgobakgoba jaaka O tshaba sekgamma,
Wêna sebêbê se bogale, Ra-Kgama.
- Sekgo.** A O a rialô namane ya batho betšho?
- Sebo.** Ka rialô Mongwato 'o mogolo wa rona!
Ke bua jaana, ka re, ke batla Mmamotia,
Gore molato 'a rona re tle go o betia,
Re se lebiwê gore re balôtsana.
Kalafi a mo tlogêla re tla lebala,
Go tla nna fêla ekete ga re fosêtsa,
Le kilanô ga re kitla re e kgotlêtsa,
Dipelo tsa rona re tla di rapêla.
- Sekgo.** Kea utlwa.
A O batla Mmamotia kana Kalafi?
- Sebo.** Mmamotia, Mongwato.
- Sekgo.** Kea utlwa. Tsama'a ke tla mmatla.
- Sebô.** Ke ka itumêla, Motho-yo-montlê.
Sala ka kagišô, mong wa me.

Sekgo. Tsama'a sentlê, Sebôpeng.

(Kwa thokô)

Kgosi e tšhwêre bothata jaaka Modimo!
Mme kana Modimo o mabôgôdika,
Dilo di le dintsi o a di phuthaka,
Ó di arabe tšôtlhê ka ntlha ya lerumô.
Go le letsatsi bangwê ba batla pula,
Bangwê ba re pula bônê ga ba e senke,
Mme Modimo 'a rona Ônê o ba boloke,
Ó se keng motho opê o mo tenegêla.
Ba ke 'pinagare tsa mothêo wa motse,
Ba-baêmêdi ba kana ka dinalêdi;
Mme baba ba bônê ba tshaba phaladi.
A bagôma ba sêitse ba ba lebêitse?
Rra-Sakôma le Sebôpeng ba mpakilê,
Ba ntsêntsê gareng ga dinaka tsa kgôkong,
Ba rata ke ratêla ditau lengôbong.
Badimo ba bo-rrê ba ko ba nkgololê!
E se re ka mošô ba re ke molêma,
Ba re ke šôkilê dirope, Mophuting,
Ke itigêitse ke na le matlhô mo khuting,
Ka bo ka 'irwa ké popêgô ya senyêma.
Banna ba 'fatshe leno ba tla mpoloka,
Ke biditse batlhalefi ba tla nthusu,
Kwa setlhareng sa morula ba tla ntiisa,
Lerabaraba la puo ba tla le leka.

(Ó a tšwa)

KGAOLO 4.

Temana 1.

(Kwa Moruleng wa khuduthamaga. Go tsêna Sekgoma,
Tšhukudu, Makanana, Tšhweu, Tšhosa, Mmualefe
le ba bangwê)

Sekgo. Marêna a a tlotlêgang a morafe wêšho,
Ke lo biditse go tla go nkanokisa,
Go rarolola marara a a raraaneng.
Rra-Sakôma a re Kalafi a bidiwê,
Ó tsêntse Mmamotia ka sekgwa sa manga,
Monna 'a gagwê o paputla fêla ga mmône.
A re Kalafi o bolailê le Pônâlô.
Sebôpeng a re o batla Mmamotia thata !
A re motho a tsêwa ga ferekane,
Ga etse kgwathê wa letsatsi a kanama,
Le fa go twe sephêššo ga se molato.

Maka. O batla re go akantsha jang, Kgosi e kgolo?

Sekgo. Bangwê ba batla se,
Bangwê ba batla sele;
Mme ke dirê jang?

Tšhuku. A Sebôpeng o gôpola gore Mmamotia
Ó bolailê Pônâlô mo ntlong ya ga Kalafi?

Sekgo. Pelaêlô ya gagwê ké yônê eo.

Tšhuku. Ó batla Mmamotia go tla go seka?

Sekgo. Ke bôna jalo.

Tšhosa: Kgosi, Ngaka ya gago ya reng?

Sekgo. Ya reng ka eng?

Tšhosa: Ya reng ka ga marara a lošo lwa ngwana yo?

Sekgo. Ga ke ise ke batle thušô mo Ngakeng.

Tšhweu: Ke batla ke dumalana le Tšhosa.

Go itsa phošô a Ngaka e laole.

Mmua. Ija, Kgosi, ke dumalana le babui ba.

Ngaka e ka re ntsha mo marareng a.

E ka šupa fa molato o tšwang teng.

Tšhuku. Dingaka tsa rona tsa setšwana baaki,

Di ka tloga tsa re 'irêla melato tseo!

Ra tloga ra lomana re sa ômana,

Masikâ a rona a ilana fêla a sa loana,

Ba thulana ditseleng ba sa kgopana.

Tšhosa: Tse di seng maaka ké di fe, Tšhukudu?
O bua kgobêlêlô ya tlhomololô,
E reng go loa motho a le mongwê 'lwapeng,
Go twe batho ba lelwapa leo baloi.
Fa go akilê ngaka e le nngwê fêla,
Ga se gore 'ngaka tšôtlhê di maaka.

Mmua. O nepilê puô, Tšhosa!

Maka. Motho yo, Kalafi, o bidiwa a le kae?

Tšhweu: Ga twe o kwa Mokwêna.

Maka. O se bônê gongwê ra tšosa kgang,
Ra ubana le Bakwêna ka dikgong,
Ka go tlhôka go rêra le bôna
Fa re tsaya ngwana wa rona.

Tšhweu: Mmatla sa gagwê ga tlhokômêlwe.

Maka. Ó a go latlha yo ga bue sepê;
Ké mênogane o ka go rêma ka selepê.

Mmua. O se kolopê Kalafi a le 'sakeng,
O ka tšoga O le phôlôgôlô nageng,
Bakwêna ba go sêitse-sêitse moragô
Ka digai ba se baboloki ba gago.

Tšhuku. Kgosi, le magosana a setshaba sa rona,
Ké nna tšhukudu ya gae la lona,
Ga ke phôlôgôlô e e mafutôfutô ya naga.

Maka. Se no O ipolela, Tšhukudu,
Motho o bolelwa ké batho ba bangwe.

Tšhuku. Marêna a gaetšho, ke ipolêitse ka lefe?
A ke molato go umaka leina la me?
Ke itsilê fa ke bua lefatshe le tla roroma,
Banna ba bagolo ba tla šuta-šuta.
Ba tla bua, nna ke tla didimala fêla,
Mafoko a bônê ke tla sala ke a bolêla.

Sekgo. Tšwêlêla O bue, Tšhukudu.

Tšhuku. Kea leboga Kgosi e kgolo ya gaetšho:
O bônê mutlwa o se thibiwe ka madi,

Ra tloga ra tlhômola go sele fêla,
Ra tlogêla fa mutlwa o tsêneng teng nameng.

Tšhweu: A ko O mme ke go tsênê ganong, rra:

Êma foo go le gonnye, Tšhukudu.

O se bolêl'ê Kgosi lefêla,

Wa mo naya mabaka a a seong.

Mutlwa o tlhomolwa fa o tsêneng teng,

Ó tlhômolwa fa madi a tlhagang gônê.

Gore Pônalo a bušolosetšwê,

Kalafi o tšhwanêitse go bolawa,

Go betwabetwa jaaka a dirilê.

Tšhuku. Ke šônê se ke reng se tlhòkômêlwê seo!

Ka mošô o o sang O tla ikotlha'a O le nosi.

Mmui wa bofêlô o batla go pipitlwa nnete,

Go re gobeisa semophatô go le mogôte.

Puô ya "re utlwa batho ba re", ga se yônê tshiamô;

"Re bônê ka matlhô go dirwa" ké yônê molemô.

Bošula bongwê le bongwê, tlhê, bo na le modi,

Bo na le mosima sentlê fêla jaaka tadi,

Motho ga a bo dire fêla a sena le sekgopi,

A tloge a nyêlêle mo bodibeng jaaka tlhapi,

Batho ba sale ba tlamparêla makgabana,

Ba sa itse bonnete, ba sale ba kanakana.

Kalafi o ka bo a bolaetse Pônalo eng tôta?

Eo ké potšô e re tšhwanêtseng go e ipotsa thata!

A Pônalo ga kake a bolawa ké Sakôma?

A re tla dira molato wa gagwê maoma

Go golêga mokau-lengwê wa rona o sele,

Mabaka a re mmofang ka ôné re sa a ranole?

Marêna a a tlotlêgang a morafe wa gaetšho,

Re se timêlê tsela, tlhê, ké lefifi bontšho!

Bontšhontšho jwa lefifi ké go leka bagale,

Go bôna fa ba ka tsênwa ké maikutlô a sele.

Mmua. Kgosi, O se ganêitse puô ya motho wa gago,

E tshologilê jaaka pula go le bosigo,

Bonnete jwa yônê, rra, ga bo na bokanokô,
Bo senogilê jaaka motho a na le lekôkô,
Lekôkô le le sa batleng a wêla mananeng,
A dira sepê se e tla reng ka mošô a ipône paeng.

Tšhweu: Ekile ya re ke sa le lekau,
Tlhôgô ya me e sa tletse moriri,
Ka utlwa go nkgá pherere le segau
Sa nonyane ya bogosi, kgôri.
Fa ke botsa mmolai wa nonyane,
Tshimane ya tšhwara legodimo,
Ba re ga ba ise ba ko ba e bône
Kwa nageng ba disitse dikgomo.
Mme erile re ntse re tlhôtlhômisa
Babolai ya nna bônê badisa.

Tšhuku. Popêgô ya motho ké yônê eo;
Ó ka dira a tloga a ikganêtsa,
Baabô ba ganêtsa ba ne ba seo,
Ba leka thata go mo falotsa,
Ó sele a golêgel'lwé molato
Ké baba ba ba senang loratô.

Mmua. Go se batliwê Kalafi a le nosi,
Mmamotia le Sakôma ba batlwê, Kgosi.
E re go sekwa ba bo ba le gaufi,
Bo-Mmamotia le Sakôma le Kalafi.

Sekgo. A namane e tona ya thušô lo e mphileng!
Ka maphakêla ke tšoga ke roma Baphaleng
Gore ba batle Sakôma jaaka nôga.
Fa ba mo tšhwara ba lebe kwa Mokwêna
Go batla Kalafi le Mmamotia gôna.
Phatlalalang morefe wa gaetšho!
(Bôtlhê baa tšwa)

Temana 2.

(Kwa Lelwapeng la ga Rra-Sakôma. Go lotlatlana.

Go tsêna Rra-Sakôma le Mma-Sakôma).

Mma-S. Rra, tsa reng dikgang tsa Kgosing?

Rra-S. Ga twe Baphaleng ba ya go batla Sakôma.

Mma-S. Ba ya go batla Sakôma!

Rra-S. Ee, ba ya go batla Sakôma.

Mma-S. A Sakôma o athhotšwê a sa sêkisiwa?

A ngwanakê yo o senang molato! (Ó a lela)

Rra-S. Se lelé mosadi wa me!

Kgaotsa ke tla bôna kgopolo!

Mma-S. Sa - Sa - Sa - Sa - Sakôma!

A - A - A - ngwana 'a mala a me!

Rra-S. Mma, didimala, tlhê!

Mma-S. A ngwana wa me wa lekau!

Moletsi wa sebintšolo yo mogolo!

Ga se ênê o bolaileng Pônâlô!

Gaa dira sepê se se ntseng jalo!

O na a ratana le Pônâlô.

Seo ga ke re O a se itse, rra?

Ké kilô fêla e e dirang jaana!

Re tlhoilwê mo lefatsheng lêno la rona!

Rra-S. Mma, sala fa ke sa nanogilê;

Ke ya go batla ngaka ya rona

Go tla go re dirêla molemô,

Go tla go re phêkola mathateng.

Mma-S. Taboga thata, rra, eo ké puô!

Tlhôma diphuka mo maotong a gago!

Rra-S. Itšhokê, mosadi wa me re tla kopana.

(Ó a tšwa)

Mma-S. (Kwa thokô)

'Nakana tsoo-rra a di tla ntatlha?

Le medi e mentšho ya lešwalô

La ngaka ya rona a e tla ntatlha?

Ke kile ka bo ke lepa dilô,

Ke lepa le dinalêdi tôta,
Ke tšoge ke bolêlêla batho
Fa 'tshelô jwa rona bo le thata
Ka ntata ya go tlhôka meratho.
Ngaka goroga re tle re tshêgê,
Melemô ya gago e tle e dirwê,
Kalafi a tshabê jaaka phagê,
Botshelô jwa 'gwê bo tlo bo sirwê!
Le legadima le tla tsekama,
Le legodimo le tla ntšhofala
Fa ngaka e ka dira ga lolama,
Bannana ba kabamêla tsela.
(Ó a tšwa)

Temana 3.

(Go tsêna Rra-Sakôma le Ngaka)

Mma-S. A monna wa me yo o maoto a bofêfo!

Goroga jalo re tle re je monate,

Goroga re tle re itsênye botlhale.

Kgwêdi e tšwa kgolo-ya-marale,

Lo le potokwe lobônê lwa masigo,

Ngaka e tla bôna bola sentlê,

E tla re tšhwaratšhwara ngaka.

Ngaka: Dumêla, mma.

Mma-S. Dumêla, rra.

O tšogilê jang, Ngaka?

Ngaka: Ke tšogilê sentlê, mma,

Molato ké go utlwa mathata a lona.

Mma-S. Ga a buiwe mathata ao go didimalwa fêla.

Rra-S. Nna sepora ké seo, rra.

Ngaka: Kea lêboga, rra. (Ó a nna)

Mma-S. O biditšwê ké rona, Ngaka.

Rra-S. A ko O iketlê go tlhalosê nna pele.

Mma-S. Mme O mo tlhalosêtse a utlwê.

Rra-S. O biditywê ké rona, Ngaka.

Mma-S. O simolotse jaaka ke simolotse;
Jalô, O tla bua se ke neng ke tla se bua.
Go nthiba ga gago ga go a thusa sepê.

Rra-S. Didimala ke tšwêlêlê, mma.

Mma-S. Tšwêlêla, rra.

Rra-S. Re go bileditsê go tla go re alafa
Gore ngwana 'a rona a se ka a bolawa.
Ba-ga-rona ba mo šokêitse dirope,
Ba mmaya molato a sa o dira gopê.

Ngaka: Ké kgang e e tletseng mo motseng.

Rra-S. A O ka alafa, Ngaka?

Mma-S. Rra-Sakôma, bolêla a utlwê.

Ke itsilê O tla dira boelele jônê jo!
Ngaka, re batla gore O bolayê Kalafi!
Mo lomisé nôga; mo rathisé tladi!
Jaaka phôlôgôlô a a šwêlê nageng!
Ó ilê ka Mmamotia, mogatsa Sakôma:
A a šwê, a a šwê, Ngaka ya rona!

Ngaka: A ké kêlêtšo ya gago eo, Rra-Sakôma?

Rra-S. Ké kêlêtšô ya me, Ngaka.

Ngaka: Ke tla êpa modi wa segopa,
Ke o tllhaba ka 'fuka la kgogonoka,
Ke o tšhuba o bôfilwê ka losika,
Ke tloga ke o sila ke o dira loupâ.
Boupi ke bo tshasa mogatla wa losie,
Ke bo tlhotlhora le naga jaaka tsie.
Ke tla kgêtla dithunya tsa kgôtôdua,
Ke di fufutsa le letlalo la kgwathê,
Ke latlhêla mo teng diphuka tsa khaladua,
Ke tlhakanya le mênô a nôga le mathe.
Ke tla tsênya mafura a nku e pirwa;
Modi wa morathatladi ke tla o êpa,
Le mafura a tau e tona ke tla a kopa,
Mme ke tla dira jaaka O batla go dirwa.

Kalafi o tla longwa ké nôga a rôbêtse,

Kana a rathiwa ké tladi a itebêtse.

Mma-S. A O tla tsênya motjatja, Ngaka?

Rra-S. Mma-Sakôma, a ko O didimalê!

Mma-S. Nnyaa, Ngaka, ke itlhoma ke re mogatô.

Rra-S. Ngaka, O se mo tsêê-tsia.

Ngaka: Potšô ga e na phošô, Rra-Sakôma.

Rra-S. Mma-Sakôma ga botse, Ngaka,

Ó botsa jaaka motho a na le kitšô,

A botsa se a itseng se na le go dirwa.

Mma-S. Ke rona ba re duêlang, Ngaka,

Re na le go itse se O tla se 'irang.

Rra-S. O mafega, mosadi 'a me,

Ga O ke O kgôba kgetse.

Ngaka: Ke tla dira fêla jaaka lo batla.

Mma-S. Mme mmutla o se rôthê madi.

Kana dingaka ga lo na sephiri.

Rra-S. Mma-Sakôma!

Mma-S. Ké eng?

Rra-S. O tlabisa ditlhong, ruri, wêna!

No O tšwala molomo oo wa gago!

Ngaka: Ke batla go ya go dira tirô ya me, betšho.

Mma-S. Itlhaganêlê, rra.

Ngaka: Salang ka kagišô.

Rra-S. Tsama'a sentlê, rra.

Mma-S. Tsama'a ka kagišô.

(Ngaka e a tšwa)

Rra-S. Mpha meetse ke nwe, Mma-Sakôma.

Mma-S. O a batla ka segô kana ka mogopo?

Rra-S. Ke a batla ka segô mma.

Mma-S. A re yê kwa ntlong O yê go nwa.

(Baa tšwa)

Temana 4.

(Kwa 'Iwapeng la ga Sebôpeng. Go tsêna Sebôpeng le Polokô)

Polo. A ke go bolêlêtse tôrô ya me, rra?

Sebô. Nnyaa, ditôrô maaka.

Polo. Ke lôrilê tôrô e e gakgamatsang bosigo.

Sebô. O lôrilê eng?

Polo. Ke lôrile Mmamotia a šulê,

Sakôma le Kalafi ba šulê.

Mephatô ya morafe e ba batla,

Mono le kwa 'fatsheng la Bakgatla.

Sebô. Kea dumêla O ka nna wa lôra jalo:

Kilô ya gago mo go Mmamotia kgolo.

Polo. Ga se kilô ké ditôrô.

Sebô. Ditôrô ké moriti wa dikakanyô.

O akanya selô, bosigo O se lôre.

Polo. Ka ké foo wa re ke ila Mmamotia,

E rile dilwana ke ntse ke di bitia,

Ka bôna ke utlwêla Mmamotia botlhoko,

Kêlêtsô e le go mo dirêla polokô,

Go mo golola diatleng tsa ga Kalafi

Ka 'gadima la pula go le lefifi.

Gore re dirê jaana re ka dira jang?

A re ka bitsa ngaka ya kgêtla bojang,

Ya dira malepa jaaka e tlhôla e dira,

Mmamotia a tla gae ra khutla go lôra?

Sebô. Kana maloba re ilê kwa Kgosing

Go mo lôpa go bitsa Kalafi.

Re tla mmola'a jaanong a le tseleng,

Batho ba sêtse ba itse a le gaufi?

Polo. Kgosi ga e na go dira jaaka re batla,

O a itse kana Kgosi e mabogodika,

E tšhwara fa e tšhware fale ka seatla,

Mme mongwê le mongwê a batle e mmoloka.

Sebô. O batla re bitsa ngaka?

Polo. A re bitse ngaka monna wa me.

Sebô. Ke tla bitsa mang?

Polo. Ngaka ya pôpôtla rôtlhê re a e itse.

Sebô. O batla ngaka e dira'ng?

Polo. Ngaka e dira'ng! Seelele ké wêna!

A Mmamotia ga yo kwa Mokwêna?

Ó tšhwanêtse go bo a le môno,

Go bo a tsêrwe ké Sakôma fano.

Kalafi o mo isitse le naga,

A tlola 'noka go le mariga.

Nna, rra, ka re a Kalafi a šwê,

Boammaaruri tota bo tlo bo tšwê!

Sebô. Boammaaruri jwa eng?

Polo. Jwa molato wa polaô ya ga Pônâlô.

Sebô. Ga ke re wa re Pônâlô o šulê

A betabetilwê ké Mmamotia?

Polo. Ka re'alo.

Sebô. Kalafi a šulê, nnete e tla tšwa jang?

Polo. Sakôma le Mmamotia ba tla tlhalosa.

Sebô. Tlhalošô ya bônê e ka golêga yo o šuleng,

Ka Kalafi o tla bo a seo go ikarabêla.

Gape Sakôma o ka patelêtsa Mmamotia,

Gobo banna ba mono ba loleme lo tsholô.

Polo. Kea go roma jaanong.

Ya go bitsa Ngaka.

Sebô. Ke yê go bitsa Ngaka, nna?

Polo. Ee, wêna.

Sebô. Go bola'a ngwana 'a mogolole,

Yo o sa bolayang Pônâlô;

Kana go bolaya Kalafi yole

Yo ke mo itseng a sena bosilo!

Thomô ya gago e thata, mosadi;

Nna, mma, ke tshaba go tšwa setlhôdi.

Polo. Monna wa me, tšwêêtšwêê, kea rapêla,

Akanya fêla leina la gago,

O tlogêlê go bua O ntilola,
Pôifô ya tloga ya ntsênya tiêgô.
Taboga ka bofêfo, mokoko,
O se ka wa ba wa roba soko!

Sebô. Polokô, ga ke tsama'e.

Polo. Fa O gana ke tla tsama'a.

Sebô. Moo go tšwa mo mosading,
E seng mo go nna, mma.

Polo. Kea go bitsa ngaka,
Mme ke go fitlhêlê fa.

Sebô. Ga ke tshabe ngaka.

Polo. Bana ba sale ba gotsa mol'lô.
(Ó a tšwa)

Sebô. (Kwa thokô)

Pidipidi e kile ya ômana le kgaka,
Ya re, nonyane, kgaka, e mebala mentsi,
Dinonyane tsa loapi tšôtlhê di a e bôka,
Mašogo a re a e bôna nageng a e bitse,
Pidipidi O bône e nganka serêna,
Dikoko mo legaeng di e setse morago.
'Kilô tsa batho di 'irwa fêla senyana:
Batho re tšhwana fêla le mašogo,
Re kgatlhwa ké mmala jaaka dinonyane,
Re leke polaô ya ba ba seng molato,
Go ba gamolaka mala jaaka phane,
Ba e reng baa šwa go se šupiwe loratô.
Basadi ba tšhwana le dipidipidi,
Fa ba ikaêlêtse ga ba na borapêlô,
Ba rata, O bône ba rôthisa kêlêdi,
Banna re bo re ba bopêla bogolo.
Mosadi wa me ké yole o ilê ngakeng,
O ilê go tsa'a mere ke sa mo rêbola,
Go bolaêla ngwana 'a batho fêla nageng;
Ka mošô le penne o tla bo a ipôbola.
Sebôpeng tšhwara "Mašumo" O palamê,

Kgongwana e e tlhako tšhweu matlhatlhasêlê,
Ke ko, tlhê, ke latêlê mosadi wa me,
Ka pula 'a mariga e êpêlwa mosêlê.
(Ó a tšwa)

Temana 5.

(Kwa 'lwapeng la ga Sebôpeng, go tsêna Ngaka le Polokô)

Polo. Tsêna, Ngaka, O kôpane le monna wa me.

Ngaka: Ke itheilê ka re o ilê morakeng.

Polo. Nnyaa, rra, o teng mo gae.

Ngaka: Ke bile kea lebala, mma.

Kana O mpolêlêtse jalo.

Polo. Sebôpeng! Sebôpeng wêêê!!

Sebô. Ke teng. Bolêla!

Ngaka: Monna 'a gago o gakaletse'ng?

Polo. Ké mokgwa 'a gagwê oo.

Sebôpeng, Ngaka e tsilê.

Sebô. Ke rile O se bitse Ngaka.

Polo. Ke tsamailê ka thêbolô ya gago, rra.

Sebô. Ga O bui boammaaruri, Polokô.

Ngaka: Dumêla, Sebôpeng.

Sebô. Dumêla, Ngaka.

Ngaka: Lo ngangana ka selô se sennyê:

Re ke tšwe O tla bôna ke mênoga.

Sebô. Go buê nna jalo, Ngaka?

Ngaka: Ee, rra, lelwapa la gago.

Sebo. Nnyaa, rra, O mplieditseng o a lwêlwa.

Ke ngapiwe ka 'nala ke se monnye,

Ke ntse ke utlwa dilo di bolelwa.

Thatô ya ba bangwê ga ke e senye.

Polo. Nêêla Ngaka setilô, Sebôpeng.

Sebô. Setilo ké se, rra.

Ngaka: Kea leboga, rra. A pula e tla na?

Maru a fofa kwa godimo jaaka difudi

Di lebilê tlase ka matlhô a le mahibidu
Ekete diphôlôgôlô di tshaba bafudi,
Kana dinku mo lesakeng di tshaba magodu.
Nkaraba, tlhê, rra, a pula e tla na?

Sebô. Ga se nako ya go bua ka pula e.
Dira tirô ya gago re e bônê.

Polo. Ngaka, O biditywê ké monna wa me le—

Sebô. O a nkakêla, mma.

Polo. Sebôpeng!!

Sebô. Tšwêlêla ka maaka a gago, hê.

Polo. Ga ke itse gore gompîeno O a reng!

Sebo. Nna ke siame fêla,
Molato ké wa gago.

Polo. Ngaka, ngwana 'a mogolo'a rona o ilê,
Ó ile le lefatshe ra ithôbôga,
Kwano gae bogosi bo a mo senka
Fêla ka 'ithô le le lehibidu
Go mo pêga 'tlhareng sa polaêlô,
Le ênê, rra, a ko a latêla Pônâlô,
Ngwanyana yole o šwêtseng lefêla,
Ó šuleng ka go rata Sakôma,
Moletsi 'a rona a sebintšolo,
Yo banyana ba mo ratang bôtlhê.
Ngwana 'a rona re batle a bolawa,
Ga re batle a akgêga setlhareng,
Ó sale mabêlê a dikgolokwe,
Legamma le lentlê la rona.
Dira ngwana 'a rona a re tshelêlê,
A medi ya rona e mmolokê,
'Tlhare tsa bo-rra-rona di femê,
Re mmônê a tshela re go lêbogê.

Sebô. Ke itlhomile O batlêla Ngaka botlakala.
Mosadi 'a me ke ka go akgola ka go lêboga;
A mafoko a mantlê ao a nêlwê ké pula.

Ngaka: Ga go dire rona go dira badimo;
Fa badimo ba batla go tla dirala.
Mo malatsing ano ke tla dira tirô;
Sa kêtêšô ya lona lo tla se bôna.
Salang lo baakanya go lefa ka kgomo.

Sebô. Re tla ipaakanya, Ngaka.

Polo. O tla duêlwa sentlê, Ngaka.

Ngaka: Salang sentlê.

(Kwa thokô)

Dingaka re tšhwêre bothata, tlhê,
Re tšhwana le dikgosi tsa batho.
Bangwê ba batla re dira sele,
Ba bangwê ba re re dire sele,
Re nne fa gare fêla jaaka phi'o.

(Ó a tšwa)

KGAOLO 5.

Temana 1.

(Sakôma o mo nageng o latela Mmamotia le Kalafi kwa Mokwêna)

Sakô. A setlhare sele ké motšwere wa Lephêpê?
Ke utlwa go twe 'tau tsa mono di jele Masarwa,
'Tau tse ditlhaba tsa mmala wa 'nku tse dipirwa.
Mo nageng ya mono go setse go sena opê,
Go busa tse di mariri di matlhô a bogale.
Kgomoga, tau, sekgweng O nketse Mosarwa,
Le nna nko ke bônê jaaka botlhale bo dirwa,
Botlhale jwa lenaga motho a se pelokgale.
Setlhare se sa motšwere ke tla se pagama,
Le serite sa bojang se tla tšwa boiphithêlô.
Kgotsa ditau tse ké sepoko sa ga Pônâlô
Yo nna ke mmolaileng ke mmôna a le bogôma.
Ditlhare, kea rapêla, lo se ka lwa nkakêla!

'Nonyane tsa loapi lo ko lo tšwale melomo!
 Fa lo umaka polêlô e lo tla nošwa melemô;
 Fêla jaaka Masarwa a mono lo tla nyêlêla.
 Monongwaga sekgophana mono se padilê,
 Se gatwa fêla ké badisa ka dinao nageng,
 Le babatli ba dikgomo di tlhagilê 'sakeng,
 Di ba ralatsa lefatshe medupe e thibilê.
 Mmamotia, thokwana 'a masêlêsêlê, gaa yo,
 Thokwana 'a masêlêsêlê o ngamolêla sekgweng,
 Ó tsêre bubi jwa segokgo a bo mpaya matlhong,
 A ntatlha jaaka segôtlhôla ditlhong di seo.
 Nna fa ke tsêna kwa Mokwêna ke tla thubêga,
 Ke tla thathanya jaaka pula go le bosigo,
 Kalafi ke mmôna a tshela o tla bo a se segô,
 Le Mmamotia fa a mpôna o tla tlhôka go tshega.
 Lošo nna tôta ke setse ke sa lo boife,
 Tsa botshelô tšôtlhê nna ke di latlhêtse ka kwa.
 Kalafi, golo O teng O bônê O se ka wa gakwa
 Gore moletsi 'a sebintšolo ga bône kgôfê!
 O se lebalê fa nna ke le pelo e botlhoko,
 Fa ruri re kôpana re tla thulathulana,
 Re tla etsa dipodilê tôta re tla tlabana,
 Re tla gabana jaaka 'nonyane tsa mekoko.
 Mmamotia fa O se segô O tla tshasiwa sebilô,
 O tla lelêla Kalafi, O l'êla Sakôma,
 Madi a mebele 'a rona a tla go gasa marama,
 Tuêlô ya bofêphê jwa gago e tla nna seletô!
 (Ó a tšwa)

Temana 2.

(Kwa Mokwêna. Go tsêna Kalafi le Mmamotia)

Kala. Ga twe kwa ga rona re a batlêga.

Kgosi e re romêtse Baphaleng.

Mmamo. O utlwilê ka mang?

Kala. Mo motseng batho ba bua ka rona,
Ba re re babolai ba batho.

Mmamo. Ga O nkarabe. O utlwilê mang?

Kala. Ke utlwilê batho ba tsêre dikgang.

Mmamo. Ga ke go ganetse, Kalafi.

Le nna matšhwane ke belaêla lomêpê.

Mo malatsing a go tla tla sengwê,

Sengwê se segolo se tla dirêga.

Kala. E a re ke le nosi ke itshekilê fêla,

Go fete ditšhwantšhō mogōpolong wa me,

Ke bōntshiwe bašwi ba bogologolo,

Matlhō a bōnê bōtlhê a ntebilê thata,

Bangwê ba bōnê ba nngwaêtse ka menwana,

Ba re ke nanogê mmôgô le bōnê,

Re yê 'nalêding tsêle tsa legodimo.

Fa ke phaphama ke fitlhêle ba ilê,

Ke bo ke bōne pelo ya me e rutha.

Sê tōta ga se tōrō ke tshênolêlō,

Pontšhō ya dilōnyana matlhō a kadilê.

Mmamo. Dilō tse di ra'ng?

Kala. Ga ke itse. Gongwê badimo baa mpitsa.

Mmamo. Bogolo ba ka bitsa nna yo o bošula,

Yo ke go latlhisitseng legae la gago.

Kala. Kgêitse ya tsie e kgonwa ké go tšhwaraganêlwa.

Mathata a me le nna mma O ka a nthusa.

Mmamo. Mosadi o ka nna le thušō ya eng?

Kala. Ke go tshabisitse go bo kea go tlhōka.

Mmamotia, pelo ya me e a go batla.

Sephiri sa pelo ya me se pala go tšwa!

Mmamo. Le pelong, Kalafi, ga le tshitshe.

Kala. Wêna Mmamotia mosadi 'a pelo ya me,

Wêna segwere sa serowa se se monate,

Wêna thokwana ya mmala wa sebetse,

Wêna kgarebana ya loratō lwa me!

Mmamotia ka kea go rata, kea nyêlêla!

Loratô lo ntlhabisa setlhabi,
Lo gaba mogopolô 'a me jaaka thipa.
Dikêlêtšô tsa pelo ya me lo a di bipa,
Pônô ya matlhô a me lo e tshasitsê bubi,
Ke paputla jaaka monnana 'a sefofu.
Sehuba sa gago ekeke makhujana
A mabedi, a maboana, aa motlôutlônyana.
Lothêka lwa gago serota sa phofu.
Maoto a gago ké 'pinagare tse pêdi
Tse dikimana tse dintlê tsa Tempela
E mo go yone go tletseng tshiamô fêla,
Lebopô le le borethe la sesadi.
Dipounama tseo tsa gago ké bolêtšwa.
Fa ke ka di šuna ke tla kgomarêla,
Jaaka nonyane, mma, ke tla phaphasêla,
Ke tla etsa lephôï le batla kgôrô ya go tšwa.
Matlho ao ké 'kidika tsa dinalêdi
Mo sefatlhogong sa 'thupa tsa maretlwa.
Nkô 'a gago e letsina fêla jaaka mutlwa,
Le moriri O ka re ké boboa jwa podi.
Mmamotia, wêna mosadi 'a pelo ya me,
Mmele o wa me o tšharwa ké bogatšu,
O tlhabiwa ké loratô lo lo motšu.
Inêêlê, tlhê, mo go nna mosadi wa me!

Mmamo. Ke sale ke inêêla pele.

Ke inêêtse mo go wêna O ise O bolêle.

Ke inêêtse jale re sa le kwa gae.

Ke inêêtse ka mmu wa ntlha re kôpana.

Kala. Fa O rialo a O ra'a gore O a nthata?

Mmamo. Kea go rata, Kalafi.

Kala. Pelo tšhwaana boêla mannong,

Mmatla sa gagwê o se bônje.

Mmamo. Khudu e nnyêla morwadi.

Loratô lo roba ditokololo.

Di sêla mmapa ga di ratane.

Kala. Seane sa ntlha ke a se utlwa:

Ka ke ntse ke go belege mo mathateng,

Jaanong ke tšhwanêitse ka boêlwa.

Sa bobedi le šônê kea se utlwa:

Ka ntata ya loratô re a dumalana.

Sa boraro ga ke se utlwisise.

Mmamo. Ka wêna le Sakôma lo batla

Selo se le sengwê fêla, a lo a ratana?

Kala. Ké jalo. Bontšhe ga ba tlhakanele kutla.

Mmamo. Ka mošô re tšogê re ya nokeng,

Re yê go bôna ditlhapi di tshameka meetseng.

Kala. Go siame, mma, re tla tsamaya.

Mmamo. Ke batla go ya go bôna baeng ba ba tsileng.

Kala. Baeng ba fe?

Mmamo. Baphaleng ba ba tlileng go re senka.

Kala. A re yê!

(Baa tšwa)

Temana 3.

(Sakôma o rakana le modisa 'a dikgomo ka fa ntlê ga motse wa Mokwêna)

Modi. Naanabontlê e a bo e ntse e ngamolêla nageng.

Kgomo e ga e ke e fula le tse dingwê gopê.

Naanabontlê! Hêe, Naanabontlê! Boa koo!

Sakô. (Ó phadimoga mo borôkong ka fa tlase ga setlhare)

Eketse ke utlwiê kgomo e lela!

Monkô wa dikgomo o a utlwala,

Le tšônê ke utlwa di šutlha tlhaga,

Di sentse tidimalô ya naga.

Modi. Naanabontlê, boa koo!

Sako. Dikgomo tse di na le modisa.

A golo fa moraka kana legae?

Mongwê ké yole o kgabaganya mo ditlhareng.

Ke 'a go mo kopa go nkaêla tsela.

Modi. Naanabontlê! Ke gore kgomo e e a reng!

Boa koo, tlhê!!!

Sakô. Monna 'a Mokwêna, dumêla!

Modi. A ke lentšwe la motho kana ke'ng?

Sakô. Ka re dumêla, monna 'a Mokwêna!

Modi. Dumêla, rra.

Sakô. Tsela e e yang motseng e kae?

Modi. O e tlogêtse mo sekgwaneng sele sa lophane.

Sakô. A dikgomo tse tsa moraka kana di tšwa gae?

Modi. Di tšwa gae.

Sakô. Dikgang ké eng kwa gae?

Modi. Maloba go gorogilê mophatô wa batho,
Ga twe ba tšwa kwa lefatsheng la Bagammangwato.
Ké Baphaleng ba ba romilweng mono ké Kgosi
Go batla Sakôma le Mmamotia le Kalafi.

Sakô. Baphaleng go batla Sakôma!

Modi. Êê, rra, le Mmamotia le Kalafi.

Sakô. Go batla Sakôma!

Modi. Le Mmamotia le Kalafi!

Sakô. A Kalafi le Mmamotia ba mo motseng?

Modi. Êê, yo o seong ké Sakôma.

Sakô. A Kalafi le Mmamotia ba tshela mmôgô?

Modi. Êê, Mmamotia ké mosadi wa ga Kalafi.

Sakô. Mosadi wa ga Kalafi!

Modi. Matlhô a gago a šupa kilô e kgolo.

Sakô. Ke tla ba bolaya bôtlhê ke ise ke tšharwe!

Letsatsi lêno ke tla dira tirô ya me ke e fêtsa.

(Ó a tšwa)

Modi. Ke gore motho yole ké mang?

A ruri ga se ênê Sakôma?

Kea belaêla ké Sekôma.

Kea go loma Kalafi le Mmamotia tsêbê.

(Ó a tšwa)

Temana 4.

(Kalafi le Mmamotia ba fa nokeng. Go motshegare 'a maitseboa)

Mmamo. Kalafi, leba, leba ditlhapi tsele!

Di lëlêkana mo meetseng di a lwa.

Kala. Di lwêla eng?

Mmamo. Go bonala gore di lwêla dijô.

Kala. Mmamotia, re a batlêga kwa gae.

Re a go akgêga mo ditlhareng tsa Bangwato.

Dinama tsa rona di a go jewa ké manong.

Meriri ya rona e a go dira melemo.

Mmamo. Tôta re tla bo re bolaêlwa'ng?

Kala. Re tla šwêla boleo jwa o sele.

Batho bônê ba re re molato,

Ntšwa molato e le wa ga Sakôma,

Mmolai tôta wa ga Pônâlô.

Mmamo. Êê, re tla bo re šwêla lesidi,

Ntšwa diatla tsa rona di le phêpa.

Kala. Mmamotia, bona jaaka maru a tla a rwele.

A tla ka dikgadima tse dikgolo.

Utlwa tladi e kurutla fa gare ga diphefô!

Ya go nteta kwa gae ke tla goroga.

Mmamo. Wêna O salela'ng fano?

Kala. Ke batla go sala ke tsa kgang le legadima,

Ke buisana le matšubutšubu a diphefô,.

Mmamo. Fa O fêtsa O itlhaganêlê,

Fa O seo nna ke a go tlhôka,

Pelo ya me ke bône e hubila.

Kala. Leba, lenong le lelekana le nkgôdi!

Leba dinonyane tse jaaka di dira!

Leba lerubisi le le tla le fofa

Mme le setšwe ké dipeolane moragô!

Maru a mantšhontšho a dira dimakatšô,

A šuma jaaka lewatlê le gaketse.

Nkatamêla, Mmamotia, O se tsamayê!

Letšubutšubu le le ka sia ka wêna
Ka tloga ka tshelêla mo bohutsaneng,
Botshelô jwa motho a sa itumêle.

Mmamo. A namane e tona ya legadima!

Le benya bontšhong jwa leru jaaka solofera,
Lesedi la lônê le bošweu jwa mmala 'a bera.
Tladi e tlhatlhanya fêla jaaka tlôu e gakêtse.
Phefô ké mešumo ya badimo ba le bantsi.

A namane e tona ya legadima!

Kala. A re ye ke go ise gae.

Mmamo. Phefô e nkaa maoto.

Kala. Ga se koo ké kwano.

Mmamo. Kalafi, ke tšhogilê.

Kala. A re tsamayê.

(Baa tšwa)

Temana 5.

(Kalafi le Mmamotia ba ya motseng. Go tsêna Modisa 'a dikgomo. O tla a taboga thata)

Mmamo. Motho ké yole o tla a taboga thata.

Gongwê o tla kwa go rona, a re mo letê.

Kala. Wai, le ênê o tshaba letšubutšubu le.

Mmamo. Motho yo o tla kwa go rona yo.

Modi. Kalafi! Mmamotia! Êmang foo!

Kala. Ija! Ó bile o a re itse.

Mmamo. Ké mang?

Kala. Ga ke mo itse.

Modi. Kalafi, lerumo la gago le kae?

Êtsa matšhwane O kwatlalatse mmele;

Sakôma o tlile go go utlwisa segai:

Ke mo lemogile fêla a sa ipolêle.

Kala. Mmamotia, tshaba O ipoloke,

Sakôma o tlile go re bola'a!

Mmamo. Ke tla šwa nao, Kalafi.

Kala. Monna 'a Mokwêna, tshabisa Mmamotia,
Fa ke tshabana a le gaufi o ka ntia.

Modi. A mosadi yo montlê!

Mma, nanoga O tshabê!

Nna ke tla tabogêla gae

Gore batho ba tle go thusa.

(Ó tšwa a taboga Mmamotia a mo sêitse moragô)

(Go tsêna Sakôma)

Sakô. Kalafi, gompîeno re kôpane!

Kala. Sakôma, ga ke na lerumo,

Le molamu ga ke a o tšhola.

Sakô. Mosadi 'a me, Mmamotia, o kae?

Kala. Ga se wa gago ké wa me.

Sakô. Mosadi wa gago!

Atamêla re tshabane!

Kala. O tla bo O le legatlapa tôta,

Fa O ka lwa le motho a sena dibetsa.

Sakô. Legatlapa, nna!

Tsa'a thobane eo! (Ó mo latlhêla thôbane, êné o
sala ka segai le thêbê)

Kala. Ke lwê ka thôbane

Wêna O lwa ka segai!

Sakô. Atamêla re tshabanê!

(Baa lwa)

Kala. Re tla šutašutisana le naga;

Re tla tshagisana maphane le mangana.

Sakô. Ke ikutlwa ke tsêwa ké sedidi.

Tsididi e taboga ditshikeng tsa me.

Ke utlwa tumô mo ditsêbeng tsa me.

Le fa O fêma jaana ke tla go bola'a!

(Go tsêna Mmamotia)

Mmamo. Ke ka dira eng?

Ke ka dira'ng go mo thusa?

Kalafi, kalafi, kalafi!

A ke ka lwa kana ke ka rapêla?

Ao, ntle ke ka bo ke se mosadi!
Ao, Modimo, Modimo wa ga Kalafi,
Mmolokê mo diphatseng tse!
Ao, Sakôma o tshabile monna 'a me!
(Ó a lela)

Sakô. Utlwa tshipi 'a lerumô, Kalafi,
Kwa gaeng la rona O rile O seganka!

Kala. Mmamotia sia Sakôma o mpolaile!
Ga ke a se tsa'a segai 'atleng tsa gago!
Le wêna tshipi e O tla e utlwa.
O baa o tlola jaaka Motebele,
O thiba ka lengole sehubeng.
Amogela tshipi O e utlwe!
(Ó a mo thaba)

Sakô. Kalafi! Kalafi! Ijoo!!
(Ó a šwa)

Kala. Mmamotia, gôtlhê go fêdilê!
Sala, mma, le mahutsana ke tsamailê,
Mmele wa me o 'a motseng wa borraarona.
Sala, sethunya sa lefatshe la rona!
(Ó a šwa)

Mmamo. Kalafi! Kalafi! Se ntlogêlê!
Fa O seo botshelo ga se sepê,
Bo tšhwana le mešumô ya phefô.
Ija! Batho ké bale ba tla kwano,
Ba tla ba taboga fêla thata!
Bathusi ba rona ba fitlhilê,
Mme ba fitlhêitse sekate a ile,
A ile ka batho ba le bararo.
Lerumô le le nna le tla ntsaya,
Ntlha ya lônê ke e wêla godimo.
Monate 'a lefatshe sala ke ilê!
(Ó itigêla godimo ga lerumô. Ó a šwa.)

(Go tsêna Modisa 'a dikgomo le batho ba le bantsi)

Modi. Lefatshe la rona le hutsitšwê!

Baeng go šwêla 'fatsheng la seeng,

Madi a bônê go tshêla mantšwê

Ka ntlha 'a digai go ba tlhaba maleng,

Ké selô se se botlhoko thata,

Ka legae la bônê baa le rata.

Botlhe: Mošwela gabo ga jewe mmele,

Ó tšhwana le mošwela Tebele!

(Baa tšwa)

Phêlô.

—oO—